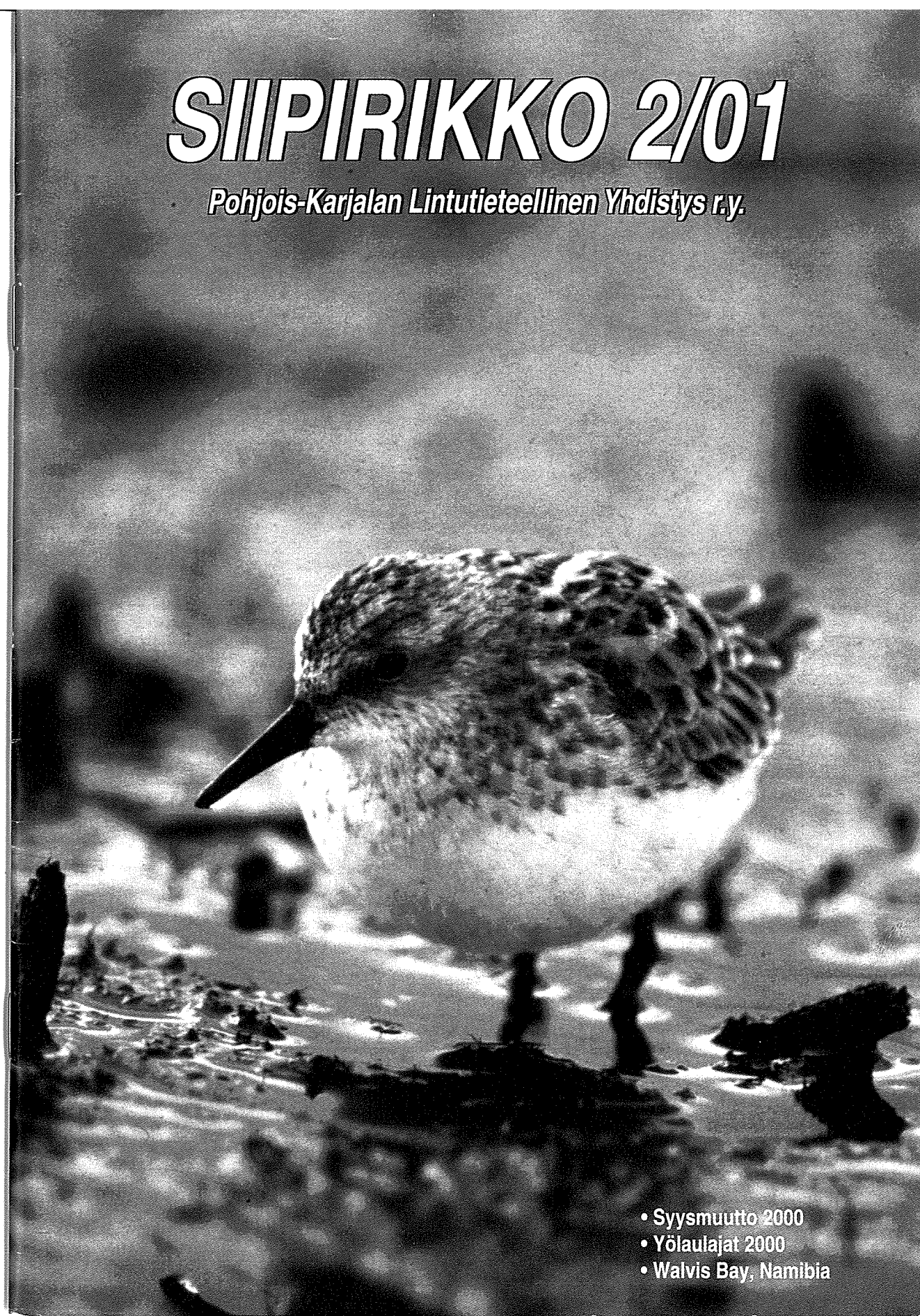

SIIPIRIKKO 2/01

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

- Syysmuutto 2000
- Yölaulajat 2000
- Walvis Bay, Namibia

Siipirikko 2•2001 28 vsk.

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja: Pentti Zetterberg
Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505
pentti.zetterberg@joensuu.fi

Varapuheenjohtaja: Ari Latja
Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu
puh (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
ari_latja@hotmail.com

Sihteeri: Kalle Larsson
puh 0400 - 695 679, kallelarsson@yahoo.com

Rahastonhoitaja: Timo Karkiainen
Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu, karkiaian@dic.fi

Jäsensihiteeri: Hannu Huuskonen
Linköpinginkatu 3 A 1, 80140 Joensuu puh (013) 803 995,
työ (013) 2513 480, hannu.huuskonen@joensuu.fi

Muut hallituksen jäsenet:
Urho Paakkunainen, Linköpinginkatu 7, 80140 Joensuu,
puh (013) 801 877, urho.paakkunainen@joensuu.fi
Ari Parviainen, Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu,
puh (013) 311 182
Veli-Matti Sorvari, Harjulantie 20, 80770 Kontiolahdi,
puh (013) 731 832 tai 040 - 5263 605
vm.sorvari@saunalahti.fi

IBA- ja suojeluvastaava: Heikki Pönkkä
puh 040 - 543 0011

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja),
Koulukatu 27 A 6, 80100 Joensuu,
puh (013) 120 376, harri_kontkanen@hotmail.com
Markku Halonen, puh 0500 - 933 628
Kari Lindblom, puh 040 - 577 2868, kari.lindblom@pp.inet.fi
Olli Günther, Väisälänkatu 5 C 14, 80170 Joensuu,
puh 041 - 466 1566, olli.gunther@cs.joensuu.fi
Päivi Suo-Yrjö, suoyrjo@cc.joensuu.fi

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus v.2001 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk). Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon tilausmaksu muille on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk, edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero 15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

OP 577005-2104032 / Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu
Tiille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista yms. – ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä nimesi ja osoitteesi.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa: Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja. (kts. tarkemmin SR 2/99, s. 3 laatikkoteksti)

PKLTY:n kotisivut <http://www.joensuu.fi/pkly>

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 Kevätmuutto Pohjois-Karjalassa 2000
3 Kari Lindblom: Päämuutto
12 Ari Latja: Petolinnut
16 Markku Halonen: Isot linnut & arktika
22 Ari Latja: Vaelluslinnut
26 Pirjo Saramäki
Lintulaskentaa Walvis Bayn Ramsar-alueella Namibiassa
24 Markku Halonen
Yölaulajat Pohjois-Karjalassa 2000

kannen kuva:
Pikkusirri © Heikki Kokkonen

Syysmuutto 2000 Pohjois-Karjalassa

- päämuutto Kari Lindblom
- petolinnut Ari Latja
- isot linnut & arktika Markku Halonen
- vaelluslinnut Ari Latja

PÄÄMUUTTO

Kari Lindblom

Syksyn 2000 muuttokausaus luo kuvan eri muuttolajien esiintymiseen Pohjois-Karjalassa. Totuttuun tapaan lajit on jaoteltu; arktika, isot linnut, pedot ja vaelluslinnut sekä päämuutto-otsakkeiden alle. Näin kuhunkin ryhmään kuuluvat lajit saadaan käsiteltä keskitetyksi. Päämuutto-otsakkeen alle on kasattu muihin osioihin kuulumattomat lajit. Katsauksessa käytettävät lyhenteet, lintujen esiintymistä kuvaavat määreet, kuntalyhenteet ja havainnoijat löytyvät erikseen julkaistuna "Siipirikon katsauksissa käytettävät lyhenteitä" - lyhenneyhteenvetotaulukosta, joka julkaistaan useimmissa Siipirikon numeroissa (mm. SR 1/01 takakansi). Havainnot on kerätty totutusti pääosin PKLTY:n pk_lintulista sähköpostituslistan kautta.

Parin aiemman Siipirikon kevät-katsauksen tavoin otettiin nyt myös syksyn "päämuutto"-lajien osalta käyttöön lajien muuton koko kuvan täsmällisemmin käsittelevä esitystapa. Aiemmin noudatetusta, vain "päämuutto"-havainnot eli ilmoitetut suurimmat muuttosummat ja lepäilijäkertymät huomoivasta, esitystavasta poiketen on nyt otettu mukaan myös muuton alkua ja loppumista koskevat havainnot, eli on pyritty esittämään muuttokauden koko kuva lajeittain. Näin kuitenkin vain osalla käsitellyistä lajeista, useista lajeista ei ollut riittävästi havaintoilmoituksia, jotta tar-

kempaa esitystyylillä olisi kokonaisuudessaan voinut käyttää. Useiden lajien kohdalla on esitetty syysmuuttokauden esiintymiskuvaa havainnollistavia yleisempiä luonnehdintoja lajien syysmuuton yleispiirteistä, nämä selventävät osin myös puutteellisemmin esitettyjen lajien muuton kuvaa. Toisaalta useita tavanomaisia syysmuuttokauden lajeja jouduttiin jättämään kokonaan käsittelemättä, koska niiden muutosta ja muuttokertymistä ei ollut lainkaan havaintoilmoituksia. Erityisesti vesilintujen paikalliskertymistä syyskaudelta ilmoitettiin havaintoja sangen niukasti, samoin useiden varpuslintujen muuttosummista ja paikalliskertymistä. Höyläksen rengastustoiminnan puuttuminen syksyllä 2000 näkyy aukkona erityisesti hyönteissyöjien muutonkuvan osalta.

Syysmuuttokausi kokonaisuudessaan on tunnetusti pitkä, käynnistyen loppukevällä ensimmäisten pois muuttavien kahlaajien sekä vesilintukoiraisten syyskauden alkamisen osalta ja jatkuessa viimeisten lähtijöiden osalta talvikauden puolelle. "Kesämuuttajista" eli kahlaajista nuoret arktiset kahlaajat olivat nyt vähissä alkusyksyn lieterannoilla, pesinnät tundralla lienevät menneet heikosti. Syksyn 2000 tavanomaisesta poikkeavin ominaispiirre lienee kuitenkin ollut syyskauden pitkittyminen. Syyskuun puolivälin jälkeen oli kylmäöinen korkeapainejakso, jonka myötä monet hyönteissyöjät katosivat pian kuun puolenvälin jälkeen. Tällöin huipentui myös voimakas pyrstötiäisten massavaellus. Heti lokakuun alussa

sää kuitenkin lämpeni ja lähes koko lokakuu oli leuto, vain kuun lopulle osui muutaman päivän voimakkaampi kylmänpurkaus, jonka myötä satoi myös ensilumi. Jopa lämpimäksi luonnehdittava lokakuu toi muassaan maakuntaan tuhannet muuttonsa keskeyttäneet, pelloilla ja soilla lepäilleet ja ruokailleet hanhet. Erityisesti valkopsikihanhia laskettiin paikallisina tuhansia, vasta kuun lopun kylmeneminen sai hanhille siipiin liikettä ja pääosa lähti jatkamaan muuttomatkansa. Marraskuun alku alkoi jälleen leutona ja leuto säätyyppi jatkui aina 16.11. asti, jolloin sää alkoi äkisti viiletä, kun illalla tuuli kääntyi pohjoiseen ja lämpötila laski pakkaselle - talvi teki tuloaan. Jälleen joulukuun alussa oli kuitenkin leutoa ja suuret

Taulukko 1. Syksyn säätila (keskiarvot) Joensuussa ja Lieksan Lampelassa (Joensuu: Mitä-Missä-Milloin 2001, Lieksa: Ilmatieteen laitos (ilm. EL))

	lämpötila °C		sademäärä mm	
Joensuu	2000	2000	2000	2000
elokuu	14,0	132		
syyskuu	8,4	25		
lokakuu	6,6	63		
marraskuu	0,4	52		
Lieksa	lämpötila °C		sademäärä mm	
Lieksa	2000	2000	2000	2000
elokuu	13,4	96		
syyskuu	8,0	48		
lokakuu	6,6	40		
marraskuu	0,2	57		

järvenselät säilyivätkin sulina poikkeuksellisen pitkälle yli joulukuun puolenvälin. Alkupalveen maakunnassa viivytelti mm. poikkeuksellisen paljon joutsenia, vähemmistönä myös muita vesilintuja ja jopa pieniä määriä lokkeja. Viimeksi maakunnassa on viivytellyt runsaasti vesilintuja leudon loppusyksyn mahdollistamana syksyllä 1996, lukumäärien ollessa tällöin vielä selvästi suurempia.

Syyskauden fenologiahavainnoista myöhäiset havainnot on totuttuun tyyliin taulukoitu (taulukko 2). Peräti 12 lajista tehtiin uusi "viivytelyennätys", näistä seitsemän lajia oli hanhia ja vesilintuja. Nyt kyseessä oli paljolti todellinen muuttokauden pidentyminen, leuto loppusyksy sai runsaan ja monipuolisen lajikirjon jättäytymään talven tuntumaan kautta eteläisen Suomen. Pelkästään Joensuun Noljaikan tehokkaasti retkeilyllä suistolla havaittiin joulukuun alkupäivinä pikku- ja silkkiiuikku, tukka ja lapasotka, västäräkki, tiltalti sekä peukaloinen! Vesilintujen lisäksi loppusyksyn ja alkutalven viivytelijöitä olisi odottanut havaitun jopa ilmoitettuaakin enemmän, systemaattisemmalla etsimisellä varsinkin alueen eteläisistä kunnista "myöhästelijöitä" olisi varmaan löytynytkin enemmän. Viimeisistä viivytelijöistä osa havainnoista koski totutusti pakon edessä jättäytyneitä, heikkokuntoisia lintuja, esimerkkinä joulukuun lopulla Pyhäselän jäältä hoitoon poimitut kuikka ja silkkiiuikku. Syyskauden viivytelijöissä yhden ryhmän muodostavat myös linnut, jotka ilmeisesti ovat pikemminkin harhailijoita, kuin viivytelijöitä. Esimerkiksi osa syksyllä havaittavista poikkeuksellisen myöhäisistä hyönteissyöjistä on todennäköisesti harhautunut "väärään muuttosuuntaan", kuten monet kaukaa tulevat harvinaisuudetkin. Esimerkiksi loka-kuun lopulla Joensuussa nähty kirjosiippo ja ehkäpä myös loppusyksyn muuttamat tiltalti olivat mahdollisesti näitä "kompassin kadottaneita".

Poikkeuksellisten myöhäisten syysmuuttajien, kuten myös poikkeuksellisten varhaisen kevätmuuttajien osalta merkittävimmät fenologiahavainnot alueelta pyritään tarkastamaan PKLTY:n alueriteettikomiteassa ennen havaintojen virallista julkaisua. Havainnoijien toivotaankin tekevän havaintoilmoituksia poikke-

Taulukko 2. Fenologisesti myöhäisiä ja mielenkiintoisia havaintoja syksyllä 2000: lihavointi = uusi viivytelyennätys.

Kaakkuri	9.-11.12.	Eno Kyyrönlampi	50-39p	Reijo Erola		
Kuikka	28.12.	Pyh Suhmura	1	HH	ennätys	+10 vrk
Silkkiiuikku	28.12.	Pyh Suhmura	1	HH	ennätys	+9vrk
Pikkujoutsen	12.11.	Kes Ristlahti	2p	KM		
Laulujoutsen	31.12.	Eno Paukka	1p	PZ	ennätys	+4vrk
Tundranhanhi	18.11.	Kit Kiteenjärvi	1p	ST		
Kanadanhanhi	16.11.	Kit Kiteenjärvi	68p	ST		
Kanadanhanhi	26.11.	Kit Kiteenjärvi	9p	ST		
Valkoposkihanhi	16.11.	Vär Niirala	9p	HKi,KLi,AP,EV		+11vrk
Valkoposkihanhi	16.11.	Vär Sääperi	1p	HKi,KLi,AP,EV		+11vrk
Valkoposkihanhi	18.11.	Juu Vuokko	28 WSW	HL	ennätys	+13vrk
Haapana	2.12.	Lip Viirijärvi	1♀p	KLi,ML,HPö		
Tavi	31.12.	Eno Uimaharju	1♀p	PZ	ennätys	+13vrk
Tukkasotka	20.12.	Joe Nolja	1♀p	UP	ennätys	+10 vrk
Lapasotka	20.12.	Joe Nolja	1♀p	UP,AL	ennätys	+15vrk
Mustalintu	16.12.	Toh Suuri Onkamo	1p	KLi,HKo,HM		
Piikkasiipi	2.12.	Kes Mäntyniemi	1p	HKo,MH		
Sinisuhaukka	21.12.	Kon Jakokoski	1♂ N	MP	ennätys	+26vrk
Hiirihaukka	4.11.	Rää Vuoniemi	1m	LV		
Pikkusirri	9.10.	Out Vuonos	1m	LV		
Harmaalokki	3.1.	Joe Penttilä	1p	ALy	ennätys	+4vrk
Sarvipöllö	19.11.	Vär Sääperi	1p	HKi		
Niittykirvinen	17.11.	Joe Nolja	1 SW	PZ		
Västäräkki	1.12.	Joe Nolja	1p	AL		
Peukaloinen	16.11.	Joe Kontiosuo	1p	KLi		+14vrk
Peukaloinen	3.12.	Joe Nolja	1p	PSa,J.Mäkelä	ennätys	+31vrk
Idänuunilintu	28.8.	Joe Linnunlahti	1Ä	PZ		
Lapinuunilintu	6.8.	Kon Pyytivaara	1Ä	VMS		
Tiltalti	2.-3.11.	Joe Hasanniemi	1p	KLi,HKo		
Tiltalti	1.12.	Joe Nolja	1p	AL		
<i>Phylloscopus</i> sp	15.11.	Joe Yliopisto	1p	Jorma Sorjonen		
Mustapääherttu	2.12.	Out Rummukala	1♂p	KLi,KLa,AP		
Kirjosieppo	30.10.	Joe Keskusta	1p	Jyrki Suikkanen	ennätys	+2vrk
Punavarpen	10.9.	Joe Nolja	1 kv p	OG,UP		
Punavarpen	14.9.	Toh Valkeasuo	1 kv p	KLi,EV	ennätys	+1vrk

uksellisen myöhäisistä muuttajista ARK:lle, esimerkiksi nuolihaukka marraskuussa olisi ARK-tarkastuksen vaativa havainto. Seuraavassa numerossa (SR 3/2001) julkaistaan päivitetty fenologialista lajeittain, kustakin muuttolinnusta esitetään alueen myöhäisin syyshavainto ja aikaisin kevät-havainto pitkien havaintosarjojen valossa. Yksittäiset myöhäiset fenologiahavainnot eivät kuitenkaan kuvaa eri lajien varsinaisten pääjoukkojen muuton ajoittumista, muuton kulun kuvaamiseksi tarvitaan havaintoilmoituksia muuttosummista ja paikalliskerääntymistä, syyskaudelta myös muuton alkamista kuvaavia havaintoja. Erityisen toivottavia ovat erityyppi-

set havaintosarjat, mutta jokainen yksittäinenkin ilmoitettu havainto on arvokas, yhteen koottuna aktiivisten havainnoijien havainnot muodostavat havaintoaineiston, josta on saatavilla tietoa kunkin lajin esiintymisestä eri muuttokausina. Kullakin muuttokaudella on omat erityispiirteensä ja niitä valottaa tämäkin katsaus.

PÄÄMUUTTO

Uikut ja vesilinnut

Härkälintu *Podiceps grisegena*
Niukasti ilmoitettuja, syyskauden ensimmäinen liikkuva 2.8. Rää Vuonie-

Taulukko 3. Myöhäisimmät havaintopäivämäärät lajeittain syksyllä 2000. Päivämäärän jälkeen havainnoijat. (T=talvehti)

Kaakkuri	11.12.	Reijo Erola	Meriharakka	9.10.	MP	Peukaloinen	3.12.	PSa
Kuikka	28.12.	HH	Kapustarinta	9.10.	KLe	Rautiainen	9.10.	KLi
<i>Gavia</i> sp.	17.11.	KLi	Tundrakurmitsa	9.10.	LV	Punarinta	T	
Härkälintu	26.10.	MH	Töyhtöhyppä	21.10.	VJ	Satakieli	?	
Silkkiiuikku	28.12.	HH	Pulmussirri	31.7.	PS,PPa	Sinirinta	27.9.	PZ
Mustakurkku-uikku	?		Isosirri	1.9.	HKo	Leppälintu	?	
Merimetso	17.11.	KLi	Pikkusirri	9.10.	LV	Pensastasku	10.9.	HKo,PH,HPö
Kaulushaikara	?		Lapinsirri	19.8.	PT	Kivitasu	15.9.	UP
Pikkujoutsen	12.11.	KM	Kuovisirri	16.8.	HKi	Mustarastas	T	
Laulujoutsen	31.12.	PZ	Suosirri	12.9.	PZ	Räkätirastas	T	
Metsähanhi	21.10.	MH	Jänkäsirriäinen	-		Laulurastas	3.11.	PZ
Tundranhanhi	18.11.	ST	Suokukko	17.9.	HM	Punakyrkiras	17.11.	UP
Kanadanhanhi	26.11.	ST	Jänkäkurppa	13.10.	HHö	Kulorastas	3.11.	PZ
Valkoposkihanhi	18.11.	HL	Taivaanvuohi	21.10.	PZ	Pensassirkkalintu	1.8.	PZ
Sepelhanhi	28.10.	KLi,AP,PZ	Lehtokurppa	29.10.	KLi,AP	Viitasirkkalintu	1.8.	J.Lindström
Haapana	2.12.	KLi,ML,HPö	Punakuri	10.9.	PZ	Ruokokerttunen	10.9.	PZ,UP
Tavi	31.12.	PZ	Pikkukuovi	?		Rytikerttunen	?	
Sinisorsa	T		Isokuovi	23.8.	PZ,OG	Luhtakerttunen	?	
Jouhisorsa	22.10.	PT	Mustavikko	13.9.	HM,ANY	Viitakerttunen	1.8.	J.Lindström
Heinätavi	?		Punajalkavikko	12.7.	HM	Rastakerttunen	5.7.	HKo,MH
Lapasorsa	26.10.	MH	Valkovikko	9.9.	KLi,KLa	Kultarinta	11.8.	PZ
Punasotka	?		Metsävikko	5.8.	PZ	Hernekerttu	11.9.	KLi,HKo
Tukkasotka	20.12.	UP	Liro	27.8.	HM	Pensaskerttu	12.9.	KLi
Lapasotka	20.12.	UP	Rantasipi	19.8.	HKi	Lehtokerttu	12.9.	KLi
Alli	9.11.	KLi	Karikukko	-		Mustapääherttu	2.12.	KLi,KLa,AP
Mustalintu	16.12.	KLi,HKo,HM	Vesipääsky	26.7.	UP	Idänuunilintu	28.8.	PZ
Piikkasiipi	2.12.	HKo,MH	Merikihu	23.8.	PZ	Lapinuunilintu	6.8.	VMS
Telkkä	16.12.	KLi,HKo,HM	Pikkulokki	1.9.	PZ,OG	Sirtittäjä	12.8.	VMS
Uivelo	12.11.	KM	Naurulokki	15.10.	MH,TN	Tiltalti	1.12.	AL
Tukkakoskelo	12.11.	KM	Kalalokki	16.12.	KLi,HKo,HM	Pajulintu	?	
Isokoskelo	16.12.	KLi,HKo,HM	Selkälokki	1.11.	RK	Harmaasieppo	20.9.	HKo
Mehiläishaukka	14.9.	PZ	Harmaalokki	3.1.	ALy	Pikkusieppo	9.9.	PZ
Merikotka	16.12.	PS,PPa	Merilokki	11.11.	HKo	Kirjosieppo	30.10.	J.Suikkanen
Ruskosuuhaukka	8.9.	JVe	Kalatiira	22.9.	UP	Kuhankeittäjä	?	
Sinisuhaukka	21.12.	MP	Lapintiira	11.7.	HKo	Pikkulepinkäinen	14.9.	KLi,EV
Varpushaukka	4.11.	LV	Sepelkyhky	21.10.	LV	Mustavaris	24.9.	MR
Kanahaukka	26.11.	PZ	Käki	10.9.	PZ,UP	Kottarainen	T	
Hiirihaukka	4.11.	LV	Sarvipöllö	19.11.	HKi	Peippo	13.11.+T	
Piekana	28.10.	PZ	Suopöllö	21.9.	JVe	Järripeippo	T	
Maakotka	7.11.	KLi	Kehräjä	?		Tiki	T	
Kalasääski	25.9.	HKo,MH	Tervapääsky	15.9.	KLi	Vihervarpunen	T	
Tuulihaukka	12.10.	Mertanen/PZ	Käenpiika	9.9.	KLi,KLa	Hemppo	12.11.+T	
Ampuhaukka	T		Kiuru	17.11.	KLi,UP	Punavarpen	14.9.	KLi,EV
Nuolihaukka	18.9.	MH	Törmäpääsky	7.9.	JH	Nokkavarpen	12.11.	MH
Muuttohaukka	13.9.	HPö	Haarapääsky	21.9.	HKo	Lapinsirku	3.10.	PT
Viiräinen	12.8.	PP	Räystäspääsky	17.9.	PT	Pulmunen	28.11.	H.Sorjonen
Ruisrääkkä	26.8.	U.Gröhn/HL	Metsäkirvinen	6.10.	MH	Peltosirku	19.8.	HKi
Nokikana	15.10.	UP	Niittykirvinen	17.11.	PZ	Pohjansirku	22.9.	JM
Kurki	15.10.	HKo,MH	Lapinkirvinen	14.9.	KLi,EV	Pajusirku	28.10.	RM
Pikkutylli	16.8.	HKi	Keltävästäräkki	22.9.	MH			
Tylli	9.10.	HM	Västäräkki	1.12.	AL			

mi 1 uiden S (PZ), "kerääntymä" 9.10. Kes Ruokkeenniemi 3p (HKo, MH), sekä viimeiset 26.10. Kit Kiteenjärvi 2p (MH).

Silkkiiuikku *P. cristatus*
Havaintosarja kerääntymähuippujen ajalta perinteiseltä lepäilypaikalta, Kit Kiteenjärveltä: 25.9. 145p ja 9.10.

150p (HKo,MH), 15.10. edelleen 150p (UP), 21.10. vielä 100p (MH), mutta 26.10. enää 25p ja 3.11. 2p (MH). Kohtuurunsas huippu keski-

määräistä jonkinverran myöhemmin, lämpimän lokakuun turvin myös uikut vitkuttelivat lukuisina pitkään maiseissa. Vihoviimeiset vitkuttelijat pitkälti talvikauden puolella: 15.12. Joe Marjala 1p (KLi,AP) ja 28.12. Pyh Suhmura 1 jäältä hoitoon (HH).

Haapana *Anas penelope*

Osittain runsas arktinen läpimuuttaja, vaikkei käsitelläkään arktikaosiossa, nyt verraten vaisu haapanasyksy, suu-remmat muutot jäivät näkemättä. Haapanoiden "siivellä" muuttavista jouhisorsista ilmoitukset yllättäen täysin kortilla, ilmeisestikin molempien perusarktiskasorsien muutot pääsivät livahdamaan stajareiden ulottuvilta osin yön pimeydessä. Haapanalla ensimmäinen muutonhuippu jokseenkin tyypillisesti syyskuun alkupuolella, summat niukakkoja, 6.9. Lie Rännänvaara 45m ja 7.9. Lie Tainionvaara 145(3a)m (PT), 9.9. Joe Nolja-ka a60 SW (PZ) ja Joe Linnunlahti 50(2a)m puolessa tunnissa, sekaparvina yhteensä 35 jouhisorsan kanssa (KLi), 12.9. Lie Viensuu a100m (PT) ja Joe Linnunlahti a50m (KLi), 13.9. Joe Rantakylä haapana/jouhisorsa + *Anas* sp 170(3a)m (KLi). Seuraavat selkeät muuttopiikit: metsänhimmuuton siivellä 21.9., Joe Rantakylä 105(2a)m + VL 250m ja valkopoiskipäivänä 16.10., Kit Kyyrönniemi 500m sisältäen *Anas* sp:t (MH) ja Joe Rantakylä a50m (KLi). Loppukuusta 22.10. Rää Vuoniemi 45m/p (HKO ym.) ja Kit Päätyenlahden lepäilijöitä kuun lopulla, mm. 26.10. 45p ja 29.10. 42p (MPe,MH,ST). Viimeiset talven kynnyksellä, Lip Viinijärvi Taipaleenjokisuu 30.11. 1♂,1♀p (ML,HPö) ja 2.12. 1♀p (KLi,ML,HPö).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*

Orteita paikalliskerääntymistä eri puolilta aluetta: 3.9. Joe Nolja-ka 250p (HKO,PH,HPö,PZ), 25.9. Lie Riikolanlampi 87p (JH), 20.10. Toh Tammalahti 40p (MH), 21.10. Joe Paritsanlahti 115p (HKO) ja 22.10. Rää Oravilahti 45p (MH).

Lapasorsa *A. clypeata*

Poikkeuksellisen suuri koiraiden sulkasatokertymä 27.6. Kit Päätyenlahti 27♂p (PH), ei muita "clyparin" syyskauteen liittyviä ilmoitettuja summia. Viimeiset 9.10. Joe Utra 2p (KLi) ja 26.10. Kit Päätye 1p (MH).

Tukkasotka *Aythya fuligula*

Vain pari niukkaa kertymäilmoitusta lokakuun lopulta, "parhaana" 20.10. Toh Tammalahti 45p (MH).

Telkkä *Bucephala clangula*

"Parhaat" muuttosumat päämuuton ajoittumista kuvaten: 16.10. Kit Kyyrönniemi 20m (MH) ja Joe Rantakylä a19m (KLi), 25.10. Lie Pankakoski 20(2a)m (PT). Muuttokausi venyi joulukuulle, viimeiset syysvitkuttelijat 15.12. Out Laikanlahti 7p (LV) ja 16.12. Toh/Rää Suuri Onkamo 1p (KLi,HKO,HM).

Uivelo *Mergus albellus*

Muuttokauden kulkua, ensimmäisiä muuttavina havaittuja syyskuun lopulla, 15.10. Kit Päätyenlahti 13p (UP), huippuna runsas kertymäsumma 21.10. Rää Iso-Onkamonsjärvi a46p (PH,HPö), 26.10. Rää Vuoniemi 7 laskeutui muutolta (PZ), 28.10. Kit Muljula 15p (MH,HKO) ja vielä 12.11. Kes Ristlahti 13p (KM).

Isokoskelo *M. merganser*

Muuton ja kerääntymien runsastumista selvemmin lokakuun puolivälistä alkaen, 15.10. Kit Kiteenjärvi 200p (UP). Runsa muuttopiikki arktisen kylmänpurkauksen myötä 29.10., Rää Vuoniemi 180(28a)m (KLi,AP,PH, KLe) ja Lie Pankakoski 94(5a)m (PT). Paikalliskerääntymiä tavanomaisesti marraskuun alkupuolelta, 3.11. Kit Kiteenjärvi 300p (MH) sekä iso potti 4.11. Rää Kuormanien 1500p (MH,Ari Vartiainen). Lämpimän syksyn päättänyt äkillinen sään kylmeneminen 16.11. illasta alkaen toi "tyhjennysoperaation" myötä muassaan myös runsaan koskelomuuton, 17.11. Joe Linnunlahti 310(12a)m, suurin parvi 90, (KLi), parvet matkasivat korkealla, tulivat ilmeisestikin kauempaa. Talveen avoimina pysyneet järvenselät saivat koskeloita viivyttelemään, talvikauden puoleltakin kertymä 2.12. Kes Ruokkeenniemi 60p (HKO,MH) ja vielä 16.12. Rää/Toh Suuri Onkamo 50p (KLi,HKO,HM).

Kahlaajat

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

"Kapulan" syysmuutto käynnistyy monen muun kahlaajan tavoin kesällä, mutta päämuutto kokonaisuudessaan tapahtuu useita muita

kahlaajalajeja myöhemmin, elo-syyskuulle painottuen. Ensimmäisiä ehkä jo 11.6. Lie Lamminkylä a19p (PT). Huiput 8.8. Out Vuonos 47p (PS,PPa) ja 12.9. Kon Pitkäranta 17 kiert (HM). Viimeiset 9.10. Kon Pitkäranta a3m (KLe).

Töyhtöhyyppä *Vanellus vanellus*

Syysmuuton aloittelua totutusti heti toukokuun loppupuoliskolla (ks. SR 1/01 s.8.). Paikalliskertymä pitkältä muuttokaudelta: 20.6. Vär Sääperi 100p (MH), 25.6. Kit Puhos 100p (MH), Lie Niitty-Jamali 4.7. 140p ja 13.7. 180p (PT), 23.7. Lie Kevätlahti 50p (PT) ja 17.8. Lie Kaupunginniemi 38p (RK). Viimeiset 20.10. Kon Pitkäranta 1 (KLe,ANY ym.) sekä 21.10. Lip Riihilahdi 10p (VJ).

Jänkäkurppa

Lymnocyptes minimus

Ensimmäinen muutolla lepäilijä 26.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (UP). Ainoat ilmoitetut lepäilijäkertymät samalta paikalta, 28.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 5p ja 10.10. 4p (PZ), päämuuton ajoittumista kuvaten.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*

Vaisuja summia päämuuttokautta kuvaten: 22.-23.8. Joe Linnunlahti ravirata 9p (KLi), 28.8. Lip Härkinvaara 3 yöp (PZ), Joe Höytiäisen kanavan suisto 6.9. 19p, nousivat m (UP) ja 12.9. samalla paikalla 12p (PZ). Viimeiset 18.10. Joe Linnunlahti ravirata 1p (KLi) ja 21.10. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (PZ).

Kuovi *Numenius arquata*

Ensimmäiset käyränotkat suunnistavat etelään toukokuun loppupuoliskolta alkaen, naaraiden päämuutto on voimallista kesäkuun loppupuoliskon hehkeydessä, koiraat jättävät niityt pääosin heinäkuun helteillä ja nuoret seuraavat syyskuuhun mennessä. Muuttokauden etenemistä kuvaamaan sarja ilmoitettuja: 7.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto 3(2a)SW (KLi), 10.6. Vär Niirala 67p (PZ), 20.6. Lie Vehkasuo 33p (PT), 21.6. Rää Sintsi 30p (MH), 25.6. Kit Puhos 30p (MH), 25.6. Kon Höytiäinen Lohiluoto 16 SW klo 23.20 (Jukka Könönen), 3.7. Lie Kevätlahti 18p (PT) ja 10.8. Vär Uusikylä 16 S (HKi).

Valkoviklo *T. nebularia*

Syyskauden alkajaisia 6.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto 3p (HKO), huippu 26.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto 20p (HKO). Heinä-elokuun päämuuttotajaksolla lepäilijöitä tasaisesti, mutta määrät niukkoja, ei ilmoitettuja muuttosummia. Viimeinen 9.9. Joe Kontiosuo 1m (KLi, KLa).

Metsäviklo *T. ochropus*

Vaatimattomasti ilmoituksia, ensimmäinen syysliikkujaksi tulkittava 6.6. Joe Penttilä 1p lähti m (KLi). Pieni "kertymä" 22.7. Joe Ukonlahti 4p (HKO). Metsäviklo on yksi varhaisimmin syksyllä katoavia kahlaajia, viimeiset ilmoitetut nyt jo 5.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2p (PZ). P-K:n myöhäisin metsäviklo kautta aikain on nähty 15.9.

Liro *T. glareola*

Päämuuton kulkua havaintosarjan muodossa: ensimmäinen muutonhuippu tavanomaisesti kesäkuun lopulla 23.-29.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto kuutena päivänä yht. 123p+m,

joista 25.6. 35p ja 29.6. 30 ad p (HKO ym.), 30.6. Kon Pitkäranta 30p (PZ), heinäkuun puolivälin jälkeen muutama jonkinasteisiin muuttopiikkeihin viittaava ilmoitus, Joe Höytiäisen kanavan suisto 18.7. vaisu kertymäpiikki n.50p, mutta 19.7. enää 5p (UP), 21.7. 20p+m, joista 5 juv (HKO), 21.7. Out Vuonos 31m (PZ), 23.7. muuttopiikki Kon Pitkäranta 68 m+kiert (HM,ANY), Joe Höytiäisen kanavan suisto 23.7. 20p (HKO), 25.7. kertymähuippu n.100p (UP), 29.7. 20p (HKO,TT,PZ), 1.8. 23 juv p/m (HKO), 4.8. 35p nousivat m + 15p, 5.8. 20p (PZ), 14.8. Kon Pitkäranta 17(2a)p nousivat m (HM,ANY). Heinäkuulta Joe Höytiäisen kanavan suisto 11 havaintopäivältä yht. 236, elokuulta yhdeksältä havaintopäivältä yht. 136. Viimeiset jo 27.8. Kon Pitkäranta 2p (HM).

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Päämuuttoajalta kerääntymä 17.7. Lie Lieksankoski 15p (PT) sekä yömuuttoa Kon Höytiäinen 16.7. 3 yöp klo 23-01 ja 17.7. 5 yöp klo 23-01 (JVe)

Lokit

Pikkulokki *Larus minutus*

Vanhoiden pikkulokkien heinäkuussa tapahtuvasta syysmuutosta ei ilmoitettu havaintoja. Pyhäselällä elokuun lopulla poikkeuksellisen runsas nuorten pikkulokkien kertymä, eniten 24.8. Joe Linnunlahti 70p ulapalla aamalla (KLi), sekä vielä 1.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 23p (PZ,OG).

Harmaalokki *L. argentatus*

Muuttokauden havaintosarjaa: Joe Kontiosuo: 15.9. 800p (KLi,RJ), 9.10. 700p ja 23.10. 600p (KLi), ilmeisesti enemmistönä meikäläistä argarikan-taa. Muuttopäivä 29.10. Rää Vuoniemi 280m korkealla S-SW, suurin a78 (KLi,AP,PH). Tämä selkeä muuttopiikki osui yksin vällinneen pohjoisen kylmänpurkauksen kanssa ja se koski mitä ilmeisemmin arktisia läpimuuttavia argareita, joiden osuus näkyy myös loppusyksyn kohonneissa määrissä. Lämpimän loppusyksyn myötä lepäilijämäärissä huippu vasta 11.11. Joe Kontiosuo yli 1000p

Elokuu on taivaanvuohen päämuuttoaikaa. © Heikki Kokkonen

(HKo), 16.11. kaatiksella vielä 600p (KLi), 18.11. Joe Linnunlahti 340 kiert (KLi), sekä 2.12. Joe Kontiosuo 55p (KLi,KLa,VJ) ja Joe Vehkaniemi 50p (ML,HPö), jotka samoja. Lokkeja vitkutteli poikkeuksellisen pitkään avoimena pysyneillä järvillä, mm. 16.12. Toh-Rää Suuri Onkamo 7p (KLi,HKo,HM) ja 19.12. Joe Kontiosuo 10p (JaL), vihoviimeiset viihtyivät Joensuussa poikkeuksellisesti aina tammikuun alkuun asti.

Kyyhkyistä käenpiikaan

Sepelkyyhky *Columba palumbus*
Syyskauden kulkua: 1.8. Kit Puhos 300p (MH), 7.9. Lie Siikasuo 150p (KJ), 10.9. Vär Uusikylä 200p (HKo,PH,HPö), 13.9. Kit Hatunvaara 120p (HPö), 2.10. Joe Hasanniemi 20(2a)m (KLi) ja viimeinen 21.10. Out Munaniemi 1m (LV).

Käki

Cuculus canorus

Käkien muutto alkaa heinäkuussa ja päämuutto kestää läpi elokuun, 23.-31.8. Lie ja Nur metsäautoteiden varsiilla yht 11p (AK), viimeiset 3.9. Vär Sääperi 1p (PZ) ja 10.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 E (PZ,UP).

Tervapääsky

Apus apus

Alkusyksen summia: 27.7. Joe Nolja-ka Aavaranta säämuutolla 775m, joista 760 E, 15 W (PZ), 4.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 500p ja 23.8. samalla paikalla 300p (PZ), jonka jälkeen sirpisiivät vähentyivät nopeasti. Viimeiset 12.9. Lie Viensuu Sipolansaari 2m (PT), 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (PZ,JVa,UP) ja 15.9. Joe Rantakylä 1 W (KLi).

Käenpiika

Jynx torquilla

Syyskauden ainut ilmoitettu samalla kohtuuyöhäinen, 9.9. Joe Kontiosuo 1p (KLi,KLa).

Varpuslinnut

Törmäpääsky

Riparia riparia

Törmäpääsky on pääskyistä varhaisin lähtijä, lajin muuton alkaessa jo heinäkuun puolella. Nyt kohtuurunas kerääntymä 31.7. ja 5.8. Joe Utra Paritsanlahti 300p yöpymään klo 21.30 (JMa). Viimeinen 7.9. Lie Lampela 1 (JH).

Haarapääsky

Hirundo rustica

Parveutumista ja muuton aloittelua elokuun alkupuolella, 5.8. Joe Utra Paritsanlahti 300p yöpymään (JMa), 13.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 300W (PZ) ja 20.8. 1000p klo 20.20 (UP). Päämuutto totutusti elokuun lopulle painottuen, nyt erittäin suuri kerääntymä 27.8. Joe Marjala Höytiäisen kanava likimain 5000p yöpymään klo 20, vielä 29.8. paikalla 2300p yöpymään klo 20.30, mutta 30.8. enää 200p (JMa). Lisäksi 31.8. Lie Kevälahti 400p (PT) ja 3.9. Vär Sääperi 350p (PZ), syyskuun puoliväliin määrät vielä kymmenissä, mutta sen jälkeen nopea häviäminen.

Metsäkirvinen

Anthus trivialis

Metsäkirvisten "bsri" ja "syt"-kutsu-äännet kuuluvat tyypillisiin elo-syyskuun aamutaivaalta kuuluviin muutajien kutsuääniin, myös yömuutolla metsäkirvisiä kuulee etenkin elokuussa. Elokuulta ei enempää muutosummia, 24.8. Joe Linnunlahti 20m (KLi), syyskuun puolella päämuuttoa kuun puoliväliin, 10.9. Joe Rantakylä-Utra 72m n.W (KLi,KLa), Joe Rantakylä 13.9. 40m enimm. n.W, 15.9. 31 enimm. n.W ja 20.9. 10m (KLi), jonka jälkeen pieniä määriä kuun lopulle. Viimeiset 1.10. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1m (HKo,VT) ja 6.10. Kit Kyyrönniemi 1m (MH). Alkusyksistä laji on yleinen lepäilijä myös pelloilla niitty- ja lapinkirvisten seurassa, nyt ei ilmoitettuja paikalliskerääntymiä. Loppusyksen metsäkirvisissä, erityisesti paikallisissa, on hyvä huomioida myös kutsuääneltään samanoloisen taigakirvisen mahdollisuus.

Niittykirvinen

A. pratensis

Kohtuurunas "istin" päämuuttokeräytymä 14.9. Toh Valkeasuo 250p (KLi,EV). Muuttoilmoitukset niukkoja, eniten 20.9. Joe Rantakylä 45m (KLi). Lokakuun alkupuolella edelleen yleinen, mm. 6.10. Joe Linnunlahti a30p (HKo). Viimeiset 4.11. Joe Ukonlahti 1p *Anthus* sp, ilmeinen niittykirvinen (HKo) ja 17.11. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 niittykirvinen SW (PZ).

Lapinkirvinen

A. cervinus

Ensimmäiset pohjoisen tulijat 21.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 W (PZ,OG) ja 22.8. Joe Linnunlahti ravirata 2p (KLi), 23.8. Joe Höytiäisen

kanavan suisto jo 7m (PZ,OG), elosyyskuun vaihteelle tyypillisiä "psii"-kirvisten paikalliskerääntymiä pelloilta ei liene käyty laskemassa, tai ei ainakaan ilmoitettu. Vielä 14.9. Toh Valkeasuo 5p (KLi,EV).

Keltavästäräkki

Motacilla flava

Heikosti noteerattu laji, 3.8. Lie Kotola 24m ja 24.8. Lie Larivaara 44m (PT), viimeinen 22.9. Rää Haapasalmi 1m (MH).

Västäräkki

M. alba

"Väiskillä" kerääntymistä ja muuttajista ilmoitettiin vain niukkoja summia, 16.8. Joe Linnunlahti 80p (HKo), 11.9. Kit Puhos 50p (MH), 15.9. Joe Rantakylä 48m (KLi). Viimeiset myöhäisiä: 16.11. Vär Sääperi 1p navetalla (Kirsi Kosonen/HKi) ja 1.12. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (AL).

Peukaloinen

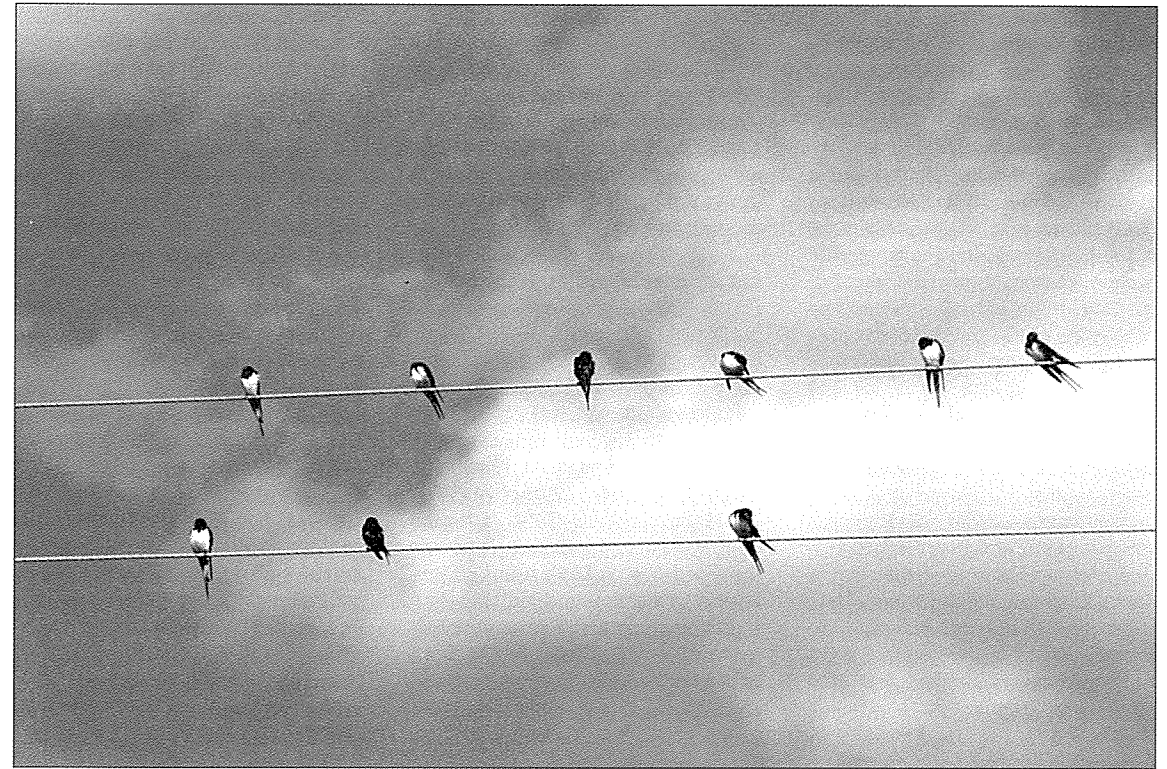
Troglodytes troglodytes

Päämuutto havaintojen valossa syyskuun puolivälistä lokakuun alkuun, enimmillään rätsijöitä kerääntyneenä yhdellä paikalla 25.9. Kit Kyyrönniemi 3p (HKo,MH). Viimeiset poikkeuksellisen myöhäisiä, 16.11. Joe Kontiosuo 1p (KLi) sekä 3.12. Joe Nolja-ka 1p (PSa,Jarmo Mäkelä), talvipeukaloille tyypillisesti sulan puron varrella.

Rautiainen

Prunella modularis

Päämuuttoa keskinkertaisin muutosummin: 10.9. Lie Tainionvaara 21m (PT), Joe Rantakylä 13.9. 30m ja 15.9. 19m (KLi), 19.9. Lie Tainionvaara 15m (PT) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 15 WNW (PZ), 20.9. Joe Rantakylä 23m (KLi) ja 2.10. Joe Hasanniemi 9(6a)m, 1p (KLi), jonka jälkeen lokakuun alussa päivittäinen, viimeiseksi kuitenkin jäivät 8.10. Rää Haapasalmi 1p (MH) ja 9.10. Joe Utra 1p (KLi). Rautiainen on muutonseurajalle kiitollinen laji omintakeisen kuuluvan kutsuäänensä ansiosta, toisaalta rautiaisilla on lähes pääsääntöisesti tapana muuttaa korkealla taivaalla, usein pikkuparvina ja muuttolennossa etenevien "tiihittelijöiden" saaminen näkyviin voi tuottaa vaikeuksia. Erityisesti myöhään syksyllä eteen sattuvien rautiaisten osalta on hyvä pitää mielessä että myös itäisillä taiga- ja mustakurkkurautiaisella on hyvin rautiaismainen kutsuääni, loppusyksyllä pusikossa "hiihtelevä" rauti-

Haarapääskyt kerääntyvät ennen poismuuttoaan sopiville paikoille sankoin joukoin elo-syyskuun vaihteessa.
© Markku Halonen

ainen kannattaakin kaivaa näkyviin lajin varmistamiseksi.

Punarinta

Erithacus rubecula

Syyskuun loppupuolelta lokakuun alkuvuikolle päämuutosta kieliviä kertymiä, eniten lokakuun puolella lämpimän ja "tiputuskeliiä" sisältäneen säätyypin ajalta: 3.10. Joe Keskusta 10p tiksumattamassa piholla klo 23 (HKo), 5.10. Joe Kontiosuo 10p sumupäivänä (KLi) ja 7.10. Joe Keskusta-Rantakylä 15p (KLi). Leudon loppusyksen myötä muutama vielä alkutalvella, 30.11.-2.12. Juu Eevala (HL) ja 7.12. Out Sysmäjärvi 1p (LV).

Pensastasku

Saxicola rubetra

Pensastaskuille on tyypillistä kerääntyä muuttokauden alla paikalliskerääntymäparviksi erityisesti viljapelloille, nyt yksi ilmoitettu kohtuullinen kertymä 20.8. Vär Patsola Kangasojanpelto 30p (HKi). Viimeiset 10.9. Vär Savikko 2p (HKo,PH,HPö).

Mustarastas

Turdus merula

Päämuuton ajoittumista kuvaten Joe

Rantakylä 20.9.-16.10. yht. 25 m kuutena havaintoamuna, huippu 10.10. 12(6a)m (KLi). Vertailuna voidaan todeta "merulan" päämuuton tapahtuvan päivämuuttohavaintojen valossa jotakuinkin samalla aikajaksolla myös eteläisemmässä Suomessa, muuttosummien ollessa kuitenkin esim. Helsingin seudulla parhaimmillaan kymmenkertaisia.

Räkättirastas

T. pilaris

Muuttokauden kulku summien valossa, luvut määritetty räksä, sisältäen määrittämättömät isot rastaat (I Tur). Parveilun alku elokuussa, mm. 9.8. Lip Ristonkangas 100 W (UP) ja 31.8. Joe Nolja-ka Aavaranta a150 kiert (KLi&kasvitieteen kenttäkurssi). Liikehdintä runsastui syyskuun puoliväliä lähestyttäessä, 10.9. Joe Nolja-ka 500 kiert (UP) ja Joe Rantakylä 350 kiert (KLi,KLa), sekä 12.9. Joe Linnunlahti ravirata 500p (PZ). Havaintosarja muuton kulusta: Joe Rantakylä 15.9. 580m ja 20.9. 908m (KLi), 21.9. Lie Pieni Palovaara 340(12a)m (PT), 28.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto

1000 WNW, 300p (PZ), 1.10. Joe Hasanniemi 800 kiert (KLi), 3.10. Lie Tainionvaara 280m ja 6.10. Lie Viensuu Sipolansaari 240m (PT), rastaita yht. 8.10. Kii Keskijärvi 1600m puolessatoistatunnissa (HPö) ja 9.10. Kit Kyyrönniemi 2310m (Paavo Rantanen ja Riitta Silvennoinen), räksiä Joe Rantakylä: 7.10. 590m, 9.10. 750m, 10.10. 920m, 12.10. 730m ja 16.10. 900m (KLi), Joe Linnunlahti: 19.10. 884(54a)m [426 W-NW, 458 S-E], 21.10. 882(67a)m [643 W-NW, 248 S-E], 22.10. 1100(52a)m puolessatoistatunnissa [950 SW-NW, 150 S-E], ja 23.10. 770(66a)m [690 SW-NW, 80 S-SE] (KLi). Loppusyksystä yhä lukuisa, 8.11. Joe Linnunlahti 440(34a)m, 100p (KLi), 11.11. Joe Nolja-ka 550(6a) W (PZ), 17.11. Joe Linnunlahti 500p (KLi), 18.11. Juu kk 200p (HL) ja 25.11. Joe Nolja-ka 105 W (PZ) sekä 3.12. Lip Ylämylly a100 SW (JMa), pihlajanmarjasatoa jäi vrottamaan kohtuullisesti räkättejä, ei kuitenkaan massoiksi asti, toisin kuin eteläisempään Suomeen.

Kaikenkaikkiaan runsas ja pitkä

syysmuuttokausi, runsasta liikehdintää pari kuukautta syyskuusta marraskuuhun, vastaavasti heikkoina pihlajanmarjasyksyinä päämuutto laimee nee jo lokakuussa.

Syksyn yhtenä runsaimmista räkättimuuttopäivistä, 22.10. muutto tapahtui Linnunlahdella kohtalaisessa etelätuulella vasten lännestä lähestyvää saderintamaa, stajaus lopetettiin tuolloin kesken, muuton jäädessä jatkamaan, muina päivinä havainnointia pidempään (silti summat pienempiä). Huomiona Linnunlahden muuttavista räkäteistä se, että vastakkaisista muuttosuunnista huolimatta muuttajat on tulkittavissa selkeästi eri yksilöiksi, edestakaisin ei liikkunut juurikaan samansuuruisia parvia ja muutenkin muutto pääosin määrätietoisena oloista, osa muuttajista matkasi korkealla, osin myös sumupilvien alareunassa. Linnunlahdella on rastaiden, kuten monien muidenkin rantaviivaa seuraavien muuttajien osalta, havaittavissa tietynsuuntainen muutonjaka-

jailmiö, rantaviivan ohjaamana osa muuttajista matkaa järvenselkää kiertäessään maakannaksen ohjaamana luoteeseen, kun taas osa parvista ohjautuu vastakkaiseen suuntaan Pyhäselän itärantaa etelään, näin paikalla näkee joskus yhtäaikaaisesti runsastakin vastakkaisiin suuntiin kulkevaa muutttoa.

Laulurastas *T. philomelos*

Perinteiseltä päämuuttotajaksolta muutama niukka ilmoitus: 13.9. Lie Tainionvaara 13m (PT), Joe Rantakylä 15.9. 14m ja 20.9. 17m (KLi), 15.9. Vär Hopeakallio a30p (PZ), 22.9. Ilo Jokivaara-Ritovaara-Raanisuo 50p/m (JVe) ja 3.10. Lip Ylämylly 10 yö klo 00.20-00.30 (JMa). Viimeinen 3.11. Joe Hasanniemi 1p (PZ). Parhaiten lajin syyskuun puolivälin tietämillä huipentuvaan päämuuttoon pääsee käsiksi yömuuttokuuntelulla, laji on parhaina muuttoöinä lähes punakyljen tapainen massalaji, usein molemmilla pikkurasteilla on runsasta muut-

toa samoina öinä. Varsinkin kaupunkien valot aktivoivat yömuuttavat rastaat äänteleämään, ja runsaita rastaiden yömuuttoja kuuleekin mm. Joensuuun kaupunkialueella.

Punakylkirastas *T. iliacus*

Muutto alkaa alkusyksystä, yömuuttavia mm. 27.8. Joe Keskusta 2 yö (KLi). Yömuutosta niukasti havaintoja, syyskuun perinteiseltä yömuuton pääajaksolta ei ilmoituksia, päivämutoissa sen sijaan kohtuurunsaista summia: Havaintosarja muuton kuluksi; Joe Rantakylä 15.9. 220m (joista 48 määritettyä punakylkeä, loput P Tur) ja 20.9. huippu 823m (joista 238 määritettyä punakylkeä, loput P Tur) (KLi), 21.9. Lie Pieni Jalovaara 300(23a)m ja 27.9. Lie Tainionvaara 180(23a)m (PT), 1.10. Joe Hasanniemi 100 kiert (KLi), 3.10. Lip Ylämylly 54 yö klo 00.20-00.30 (JMa), Joe Rantakylä: 7.10. 301m ja 9.10. 431m, sekä niukkenevaa muuton jatkumista loppukuulle, 10.10. 130m, 12.10.

Västäräkki viivyteli Joensuussa joulukuun alkuun asti. © Veijo Turunen

81m ja 16.10. 76m (punakylki + P Tur) (KLi), 21.10. Lip Ylämylly 20 yö klo 19.51-20.30 (JMa) ja 23.10. Joe Linnunlahti 25m (sis. P Tur) (KLi). Viimeiset 17.11. Joe Yliopisto 1p (UP) ja 18.11. Joe Linnunlahti määrittämätön pikkurastas (P Tur) 1 m (KLi).

Kulorastas *T. viscivorus*

Muuton alkuja 3.9. Kii Keskijärvi 2m (UP), liikehdinnän vilkastuessa nopeasti, 7.9. Lie Tainionvaara 27(9a)m (PT), päämuutto tapahtui selkeän syyskuupainotteisesti, 13.9. Ilo Patvinsuo 16(5a)m, 16.9. Lie Rännänvaara 19m ja 17.9. Lie Tainionvaara 24m (PT), alueellisesti runsas summa 21.9. Ilo Patvinsuo-Raanisuo 100 p/m ja 22.9. Ilo Jokivaara-Ritovaara-Raanisuo 40p/m (JVe), 27.9. Lie Tainionvaara 27m (PT), 28.9. Joe Nolja 12 WNW (PZ) ja 12.10. Ilo Suomunjärvi 18p (PT). Viimeisiä 23.10. Lie Pankakoski kaatopaikka 5m (PT), sekä 26.10. Lie Siikasuo 1ä (KJ), 27.10. Kit Selkue 2m (HKO, MH) ja 3.11. Joe Linnunlahti YKP 2 kiert (PZ).

Kultarinta *Hippolais icterina*

Varhainen muutolle lähtijä, katoaa paljolti jo heinäkuun puolella, elokuulta nyt kaksi ilmoitusta, 5.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (PZ) ja 11.8. Joe Nolja Erkinpellontie 1p (PZ). Huomattakoon että alueen kaikkien aikojen myöhäisin yksilö on tavattu 22.8., elokuun puolella laji tulee vastaan kaikenkaikkiaan sangen harvoin, kaikki syyshavainnot lajista kannattaakin aina ilmoittaa!

Hernekerttu *Sylvia curruca*

Muuton huippuun viitaten 31.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 7p (PZ), viimeiset 11.9., Joe Nolja 2p (KLi, HKO) ja Joe Hasanniemi 1p (KLi).

Mustapääkerttu *S. atricapilla*

Vähälukuisimmasta "perussylviasta" seuraavat syysmuuttokauden havainnot: Joe Nolja Jokitorppa 7.8. 1♂, 1♀ ja 27.8. 1♀ (UP), 30.8. Lie Keskusta 1♂ (MR) ja 20.9. Joe Linnunlahti 1p (HKO), sekä talvehtimisistä "suunnitteleva" 25.11.-2.12. Out Rummukkala 1♂ (KLi, KLa, AP, Tuula) ja Hannu Nieminen, PS).

Lapinuunilintu

Phylloscopus borealis

Myöhäisin kevätasaaja, mutta myös varhainen syysmuutolle lähtijä, viimeiset 1.8. Vär Patsola 5p, liikkuva poikueparvi (Jussi Lindström, Jari Nummelin ym.) ja 6.8. Kon Pyytivaara 1Ä (VMS). Syyskauden havainnot lajista ovat aina "hyviä haviksia", pääosin laji on ollut syyskaudella Höyläksen rengastajien ilona. Alueen kaikkien aikojen myöhäisin on tavattu joka tapauksessa jo 21.8., kuvaten hyvin lajin syysmuuton aikaisuutta.

Tiltaltti *P. collybita*

Päämuutto ilmoitusten perusteella syyskuun puoliväliin osuen, tällöin pieniä paikalliskeräytyksiä. Poikkeavasti kutsuaääntäviä tiltaltteja ilmoitettiin läpi muuttokauden, laulu niillä joilla kuultiin normaali. Lokakuun 10. asti tavallinen, viimeiset 15.10. Kit Hatunvaara 1p (MH, PZ, Kari Kärkkäinen), 2.-3.11. Joe Hasanniemi 1p "perustiltalti" (KLi, HKO) ja 2.11. Joe Linnunlahti YKP 1p *tristis*-tyyppinen (PZ, AL), sekä 15.11. Joe Yliopisto *Phylloscopus* sp 1p (Jorma Sorjonen). Vihoviimeinen alueen kaikkien aikojen toinen talvihavainto, 1.12. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (AL). Aiempi P-K:n talvitiltalti 4.12.1971 Joe Linnunlahti (SR vol. 23/2: s.188).

Harmaasieppo *Muscicapa striata*

Päämuuttoa tyyppisesti elo-syyskuun vaihteessa päivä (aamu) muuttavien valossa: Joe Nolja 27.8. 4m (PZ) ja 3.9. 3m (HKO, PZ), sekä paikallisparvi 7.9. Nur Mujejärvi a5p (VMS). Ei ilmoitettuja yömuuttohavainnoita, harmaasiepon sirahdus kuuluu jokapäiväisessä elokuun lopun yötaivaan tyyppiäänin, syyskuussa kuvaan tulee mukaan yömuutolla samantyyppisesti sirahtava punarinta ja muutenkin "hasi" on syyskuussa jo selvästi vähälukuisempi. Viimeisiä "haseja", pohjoisesta 12.9. Lie Rauhala 1p (EL) sekä 20.9. Joe Hasanniemi 1p (HKO).

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

Viimeaikoina vähentynyt laji, nyt elokuussa tapahtuvan päämuuton ajalta vain muutama ilmoitus, eniten 1.8. Kit Puhos 5p (MH), pohjoisesta 23.8. Juu Ahmovaara 1p (HL). Viimeiset: 10.9. Vär Usikylä 2p (HKO, PH, HPö), 11.9. Kit Puhos 1p (MH) ja 14.9. Vär Sääperi 1 kv p (KLi, EV).

Lapinharakka *L. excubitor*

Harvalukuinen pesijä, mutta tavallinen läpimuuttaja, ensimmäisiä liikkujia elokuulla, 9.8. Lip Ristonkangas 1p (UP), 28.8. Lie Julkuvaara 1m (PT) ja 29.8. Kon Pitkäranta 2p (JVe). Elo-marraskuulta yhteensä 71 ilmoitettua, näistä syyskuulla 37 ja lokakuulla 26, muuttolennessä nähtiin 18 (elo- 1, syys- 9, loka- 7 ja marraskuu 1), loput paikallisia. Päämuuttokausi syyskuun puolivälillä lokakuun alkupuolelle, yli yhden "lekun" muutot ja yli kahden keräytyminen: 14.9. Vär Sääperi 3p (KLi, EV), 20.9. Joe Rantakylä 2(2a)m (KLi), 28.9. Vär Niirala 3p (HKi) ja 9.10. Kit Kiteenlahti 3p (HKO, MH). Syyskauden viimeisiä marraskuun alkupuolella, viimeinen muutolla havaittu 4.11. Rää Vuoniemi 1m (LV) ja paikallinen 11.11. Joe Nolja 1p (PZ). Totuttuun tyyliin useita jäi talvehtimaan.

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Syksyllä harvinainen läpimuuttaja, ai-noat ilmoitetut: 15.9. Kit Hatunvaara 1 kv S (PZ) ja 24.9. Lie Niitty-Jamali 2p (MR).

Varis *C. cornix*

Tämän osittaismuuttajan päämuutto tapahtui ilmeisesti lokakuun alkupuolella, 9.10. Kit Kyyrönniemi 90m (Riitta Silvennoinen ja Paavo Rantanen). Keräytymistä mainittakoon 14.10. Vär Niirala 100p (HKi).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Keräytymiä: 9.8. Lip Ristonkangas 197p (anon.), 10.8. Joe Kontiosuo 195p (HKO), 16.8. Lip Ahonkylä 400p (HKi), Joe Kontiosuo 9.9. 150p (KLi, KLa), 7.10. 200p (HKO, PH, HPö) ja 9.10. 200p (KLi), 9.10. Kit Kiteenlahti 130p (HKO, MH), Joe Kontiosuo 13.10. 250p (HM, Seppo Mertanen), 23.10. 180p (KLi), 2.11. 36p (HM), 11.11. 13p (HKO) ja 2.12. 7p (KLi, HKO, MH ym.), 4-5 "staraa" jäi kaatikselle talvehtimaan. Kesäkuun lopulta loppusyksyyn kestävältä kottaraisen pitkälti syysmuuttokaudelta havaintoilmoituksia tiukasti tulkiten yhteensä 800 kottaraisesta, kanta ei syvimässä aallonpohjassa, muttei takavuosiin verrattuna lukuisakaan, Joe Kontiosuolta mukana vain syyskauden maksimimäärä, vaihtuvuutta linnuissa kauden edetessä on oletettavasti ollut.

Peippo *Fringilla coelebs*

Pesinnän jälkeistä pientä peippoliikkeitä tapahtuu loppukesälläkin, muuton selvempi käynnistyminen nyt elokuun lopulla, 24.8. Joe Linnunlahti 50m (KLi), 28.8. Lie Julkuvaara 40m (PT) ja 30.8. Joe Nolja 100 NW (UP). Päämuutto: 10.9. Lie Tainionvaara 420m (PT), Joe Höytiäisen kanavan suisto 12.9. 300m, 13.9. 600 W ja 19.9. 1200 WNW (PZ), sekä 24.9. Rää Samppaanniemi 1000 NW (MH). Viimeinen muuttaja 13.11. Joe Linnunlahti 1m (KLi). Talvehtimaan jäi tyypillisesti joitakin ykköslintuja.

Järripeippo *F. montifringilla*

Selkeä muuton alku elokuun lopulla, 30.8. Lie Viensuu Sipolansaari 170m (PT) ja Joe Nolja 50 NW (UP). Muuton etenemistä muuttosummien valossa: 5.9. Lie Rännänvaara 420(8a)m ja 10.9. Lie Tainionvaara 500m (PT), 10.9. Joe Rantakylä 100m (KLi,KLa), 11.9. Kit Puhos 300p (MH) ja Joe Nolja 300m (KLi,HKo), raju muuttopiikki 12.9. Lie Viensuu Sipolansaari peräti 8200m N klo 6.40-8.15 (PT), tässä "poikkeavan" muuttosuunnan aiheuttajana rantaviivan ohjausvaikutus, 13.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 400 W (PZ), 17.9. Lie Viensuu Sipolansaari 600m (PT), 19.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 800 WNW (PZ), 20.9. Lie Tainionvaara 260m (PT), runsas muutto 24.9. Rää Samppaanniemi 3500 NW (MH), sekä paikalliskertymä 29.9. ja 8.10. Vär Sääperi peipot yht. 500p, näistä 80% järrejä (HKi). Viimeisiä muuttajia lokakuun lopulla, 27.10. Joe Nolja 3 NW (PZ), viimeisiä jäi pihlajanmarjatalvelle ominaisesti talvehtimaan, ennen pakkasten ja lumen tuloa mm. 16.11. Joe Kontiosuo 1p (KLi).

Tikli *Carduelis carduelis*

Ainakin Joensuusta tiklejä löytyy kottuullisia määriä, kanta on mitä ilmeisimmin runsastunut takavuosisien vähälukuisemmista havantomääristä. Suurimmat kertymät: Joe Hasanniemi 7.9. n.30p ja 20.9. 25p (HKo), sekä 9.10. Joe Kontiosuo a26p (KLi), viimeinen yli viiden ylitys 7.11. Joe Linnunlahti 6p (KLi), jonka jälkeen "väriritrusia" yksin ja kaksin kuun loppuun. Joensuun ulkopuolisista viimeinen 13.11. Kon Jakokoski 1 kierto

(MP,VMS). Joensuun ulkopuolelta ilmoituksia vain muutama, joka tapauksessa myös alueen eteläisissä kunnissa lajia esiintyy, kuin myös nuokemmin koko maakunnassa.

Punavarpuunen***Carpodacus erythrinus***

Varhainen syysmuuttaja, muutto käynnistyy jo heinäkuun alkupuolella ja elokuun loppupuolelle tullessa pääjoukot ovat valtaosin suunnanneet kohti kaukaisia kaakkoisia talvialueita. Lajin tunnusomainen kutsuääni kuuluu aamutaivaan typpiääniin loppukesän stajauspaikoilla, nyt ei ilmoitettuja muuttohavaintoja, pieni kerääntymä 10.8. Vär Keskusta 6p (HKi). Viimeiset poikkeuksellisesti pidemmällä syyskuun puolella, 10.9. Joe Nolja Jokitorppa 1 kv p (OG,UP) ja 14.9. Toh Valkeasuo 1 kv p (KLi,EV), jälkimmäinen niukasti myöhäisin alueelta kautta aikain.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Ensimmäinen 28.8. Joe Linnunlahti ravirata 1p (PZ), seuraavia 3.9. Kon Pyytivaara a6m SE (VMS). Päämuutto tyypillisesti syyskuun puolenvälin alla, huiput 12.9. Joe Linnunlahti 17(4a) SE (KLi) sekä 14.9. Vär Sääperi 39p ja Toh Valkeasuo 10p (KLi,EV). Lapinsirkku on syksyllä päivämuiltaan vähälukuisempi kuin keväällä, sensijaan lajin kutsuääntä kuuluu syyskuun alkupuolella usein yötaivaalta, lepäileviä lapinsirkkuja tapaa parhaiten sänkipelloilta. Muuttokauden loppuja 22.9. Nur Mujjärvi a6m (VMS) ja syyskauden viimeinen 3.10. Lie Tainionvaara 1ä m (PT).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Lämpimän syksyn myötä ensimmäiset vasta 15.10. Lie Viensuu Sipolansaari 1m (PT), sekä Kit Hatunvaara 1m (PZ). Syyskaudelle tyypillisen vaatimattomat huiput 23.-24.10. Out Vuonos 20p (PS,PPa), 7.11. Joe Linnunlahti 21 S (KLi) ja 11.11. Joe Nolja 12p (AL,PZ). Viimeiset: Joe Linnunlahti 16.11. raviradalla 2p lähtivät NW ja 18.11. 2(2a)m SSE (KLi), sekä 28.11. Kit Puhos 1p (Hannu Sorjonen/JM).

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Osittaismuuttajan muuton etenemistä: 20.9. Joe Rantakylä 20(13a)m

(KLi), 7.10. Rää Vuoniemi 40(9a) SE (HKo,HM,PH,HPö), Joe Rantakylä 7.10. 38(24a)m, 9.10. 26(12a)m ja 16.10. 21m (KLi), Joe Linnunlahti 21.10. 40(24a)m ja 7.11. 24(13a)m (KLi).

Pajusirkku *E. schoeniclus*

Muuton kulkua: 17.9. Lie Tainionvaara 14m (PT), 20.9. Joe Rantakylä 16m (KLi), Joe Höytiäisen kanavan suisto 19.9. 30 WNW (PZ), 24.9. 40m+p (HKo,VT ym.) ja 28.9. 50 NW, 100p (PZ) sekä 2.10. Joe Hasanniemi 39(21a) S (KLi). Viimeiset 27.10. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (PZ) ja 28.10. Lie Niitty-Jamali 1m (MR).

PETOLINNUT

Ari Latja

Petosyksen lintu oli merikotka joita nähtiin yli kaksinkertainen määrä aikaisempiin syksyihin verrattuna. Myös mehiläis-, kana- ja varpushaukkoja sekä maakotkia nähtiin mukavasti. Tavallista selvästi vähemmän nähtiin ainoastaan hirihaukkoja, muiden lajien esiintymisen ollessa tyllän 'normaali'.

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

Mehiläishaukkoja ilmoitettiin 91 lintua eli jonkin verran enemmän kuin edellisinä syksyinä. Linnuista 75 nähtiin elokuussa ja 16 syyskuussa. Ensimmäinen muuttava 1.8. Kit Puhos 1 SE (MH). Eniten mehiläishaukkoja havaittiin Lieksassa, missä kahtena päivänä nähtiin mehiläishaukalle varsin voimakasta muuttoa: 21.8. Lie Kaupunginniemi 16 S-SW ja 24.8. Lie Kontiovaara 23 SE (PT). Lisäksi 27.8. Lie Tuulivaara 3 m ja 11.9. Lie Tainionvaara 3 m (PT). Suurimmat päiväsummat muualta: 5.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 4 kierto (PZ), 12.8. Vär Patola 5 m (HKi) ja 25.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto a4 SE (PZ,OG). Viimeinen havainto 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 m (PZ).

Merikotka *Haliaeetus albicilla*

Merikotka räjäytti pankin. Edellisinä vuosina on havaittu syksyisiä merikotkia seuraavasti: -97 29 (ennätys), -98 27 ja -99 26. Nyt havaittiin kokonaista 63 kotkaa, edellisiin nähden yli

kaksinkertainen määrä (taulukko 4). Iälleen määrättyistä linnuista oli vanhoja 25, nuoria 11 (1-2kv) sekä nuoria/esiakuisia (imm.) 11. Eniten havaintoja kertyi Kiteeltä (12), Kontiolahdelta (12), Lieksasta (11), Joensuusta (9) ja Rääkkylästä (6). Yksittäisistä paikoista ykkönen oli Kon Pitkäranta (10 kotkaa), muita hyviä perinteiset Joensuun stajipaikat (9), Kit Hatunvaara (7) ja Rää Vuoniemi (6).

Kon Pitkärannasta olen tulkinut yhdeksi linnuksi 21.8.-2.9. alueella oleskelleen samoin kuin samassa paikassa 3.-4.10. havaitun linnun. Lie Rännänvaaran havainnot 5. ja 6.9. näyttäisivät viittaavaan pesintään Venäjän puolella ja niiden tulkitin koskevan kahta eri lintua. Joe Höytiäisen kanavan suiston ja Linnunlahden havainnot 18.10. koskenevat myös samaa lintua.

Liikehdintä ajoittui harvinaisen pitkälle aikavälille, sillä linnuista havaittiin heinäkuussa 1, elokuussa 3, syyskuussa 15, lokakuussa 38, marraskuussa 4 ja joulukuussa 2. Heinäelokuiset merikotkat olivat ilmeisesti kierteleviä pesimättömiä nuoria/esiakuisia lintuja. Varsinainen muutto käynnistyi syyskuun alussa ja siitä lokakuun puoleen väliin havaittiin harvakseltaan lähinnä vanhoja merikotkia. Päämuutto ajoittui lokakuun kahdelle viimeiselle viikolle jolloin havaittiin puolet (31) syksyn merikotkista. Näistä määrätettiin 12 vanhaa, 9 nuorta ja 6 esiakuisia lintua. Eniten kotkia nähtiin 15.10., viisi eri lintua. Marras-joulukuussa havaittiin vielä 6 merikotkaa, joista viimeinen varsin myöhään 16.12.

Ruskosuohaukka***Circus aeruginosus***

Kokonaismäärää oli hyvin vaikea määrittellä varsinkin, kun suurin osa havainnoista koski Joe Höytiäisen kanavan suistossa ja Kon Pitkärannassa pitkän muuttokautta nähtyjä lintuja. Todellinen määrä jäänee kuitenkin alle kolmenkymmenen. Selvästi muuttavasta ruskosuohaukasta ei tullut aintakaan havaintoa!

Joe Höytiäisen kanavan suiston pari tuotti neljä poikasta ja siellä havaittiin runsaasti ruskosuohaukkoja syksyn aikana, mm.: 1.8. 4 juv (HKo), 12.8. ♂♀ +2juv (VMS) ja 1.-3.9. ad ♀ (PZ,OG). Kon Pitkärannassa puoles-

Taulukko 4. Syksyn 2000 merikotkat.

7.7.	Kon Pöllövaara	1 2kv kierto	AL, KK
21.8.-2.9.	Kon Pitkäranta	1 p	ANY, KLe
24.8.	Lie Kontiovaara	2 imm m 12.15	PT
24.8.	Kon Pitkäranta	1 p	ANY
2.9.	Joe Höytiäisen kanava	1 subad WNW 13.00	PZ, OG
3.9.	Lie Patvinsuo	1 ad m 11.00	PT
4.9.	Joe Höytiäisen kanava	1 ad S 12.35	OG
5.9.	Lie Särkkävaara	1 ad m 10.00	PT
5.9.	Lie Rännänvaara	1 ad lensi Venäjänpuolelle	PT
6.9.	Lie Rännänvaara	1 ad+juv tulivat Venäjän puolelta	PT
10.9.	Vär Uusikylä Hopeakallio	1 1-2kv m 12.45	HKo, HPö, PH
12.9.	Kon Pitkäranta	1 m	HM, ANY
14.9.	Lie Patvinsuo	1 imm m 11.00	PT
14.9.	Kon Pitkäranta	1 m 11.25	ANY
15.9.	Lie Pieni Palovaara	1 imm m 13.35	PT
21.9.	Rää Jaama	1 m	A. Vaitinen
23.9.	Kit Päätyenlahti	1 ad kierto	HPö, PH
26.9.	Kit Kyyrönniemi	1 imm SW 9.20	HKo, MH
26.9.	Kit Kiteenjärvi	1 ad kierto	HKo, MH
3.-4.10.	Kon Pitkäranta	1 ad p	KLe, ANY
7.10.	Rää Vuoniemi	2 1ad m 11.00 sekä 11.20	HM, TT
11.10.	Kit Kyyrönniemi	1 ad SW	MH, EVo
11.10.	Kon Pitkäranta	1 ad m	KLe, ANY
12.10.	Kon Pitkäranta	1 1kv m 9.35	KLe, ANY
15.10.	Kon Pitkäranta	1 m 8.45	ANY
15.10.	Kit Hatunvaara	1 ad SE 13.30	TN, PZ ym.
15.10.	Lie Pankakoski kaatop.	2 1ad m 13.35 ja imm m 14.10	PT
15.10.	Kit Hatunvaara	1 imm m 15.20	KKä
16.10.	Joe Rantakylä	1 SSW 12.50	KLi
16.10.	Lie Patvinsuo Teretinn.	1 ad p	KLe, VMS
17.10.	Joe Höytiäisen kanavan suisto	1 ad SW 13.10	OG, TA
17.10.	Kit Hatunvaara	1 1kv SSE 13.40	MH
18.10.	Kon Pitkäranta	1 1kv m 10.20	KLe, ANY
18.10.	Joe Höytiäisen kanavan suisto	1 ad SW 11.20	OG
18.10.	Joe Linnunlahti	1 S-SE 11.50	KLi
18.10.	Lie Siikasuo	1 1kv SE 14.20	KJ
18.10.	Kit Haarajärvi	1 ad m	AP
19.10.	Joe Linnunlahti	1 +4kv NW 11.08	KLi
20.10.	Rää Vuoniemi	2 SE 9.40-9.44	VT
20.10.	Toh Valkeasuo	1 imm p/m 13.10	JVe
21.10.	Kit Hatunvaara	1 ad SSE 14.00	MH
23.10.	Pyh Niittytahti	1 imm m 12.25	MP
23.10.	Joe Höytiäisen kanavan suisto	1 ad SW 13.50	OG
23.10.	Eno Kontiovaara	1 1kv m 14.50	AP
23.10.	Kit Hatunvaara	1 m	MH
26.10.	Rää Vuoniemen tyvi	2 1 1kv ja 1-2kv S 8.08	PZ
27.10.	Kon Pitkäranta	1 m 10.20	ANY
27.10.	Kit Hatunvaara	1 imm SW 11.50	HKo, MH, AN
28.10.	Kit Hatunvaara	1 subad SW 11.58	PZ
28.10.	Kes Ruokkeenniemi	1 ad S 12.03	HKo, MH
29.10.	Rää Vuoniemi	2 1ad SW 9.55 ja ad S 10.35	KLi, AP
29.10.	Rää Hopeakallio	1 1kv m 12.50	KV
8.11.	Nur Aronsalmi	1 p 8.25	ANY
13.11.	Joe Linnunlahti	1 SE 8.55	KLi
16.11.	Lie Pankakoski	1 ad m 10.55	PT
17.11.	Kon Pitkäranta	1 m 10.15	ANY
1.12.	Juu Vuokko	1 ad m	E. Miettinen
16.12.	Out Vuonos	1 2kv SW 14.25	PS, PPa

taan 10.-11.8. 1 (JVe,HPö), 29.8. 1 juv (JVe), 2.-3.9. 3 p/kiert (JVe,HKo,PH,HPö) sekä 8.9. ad ♀ (JVe), joka olikin koko syksyn viimeinen. Muualta 15.8. Joe Aavaranta ad ♀ p (UP), 20.8. Kit Hovinlampi ad ♂+2 juv p (HKo,MH), 20.8. Lie Kaupunginniemi ad ♂ m/p (PT) sekä 24.8. Joe Linnunlahti 1 ♀-puk kiert (KLi).

Sinisuhaukka *C. cyaneus*

Havaintoja ilmoitettiin 24 linnusta, joista vain viisi muuttavaa. Niistä ensimmäinen 29.7. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 1kv SW (PZ). Vain kaksi kertaa ilmoitettiin kaksi lintua kerralla: 3.8. Kit Päätte ad ♂ 2kv ♂ p (MH) ja 25.8. Kon Pöllölampi 2 1kv p (HKo). Ensimmäisen lisäksi muuttavia 23.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 1kv SW (PZ,OG), 14.9. Toh Valkeasuo ♀-puk m (KLi,EV), 26.9. Toh Kaurila 1 m (HKi), 9.10. Joe Rantakylä 1 1kv SW (KLi), sekä syksyn viimeinen ennätysmyöhäinen 21.12. Kon Jakokoski 1 ♂ N (MP)

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Elo-marraskuulta mukavat 60 havaintoa. Myös muuttavina havaittujen määrä (21) oli varsin korkea aikaisempiin syksyihin verrattuna. Lisäksi joulukuulta kuusi havaintoa ilmeisesti jo talvehtivista linnuista.

Elokuulta tuli muutama havainto kiertelevistä linnuista. Ensimmäinen muuttohavainto kuitenkin 1.9. Lie Patvinsuo 1 m (PT). Syyskuussa havaittiin puolet syksyn linnuista. Jonkinlainen päämuutto syyskuun puolella välissä, mm. 11.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2 p (HKo), 18.9. Lie Tainionvaara 2 m ja Pieni Palovaara 1 m (PT) sekä 20.9. Lie Tainionvaara 1 m ja Pankakoski 1 m (PT) ja Kit Hatunvaara 1 m (MH). Lokakuussa havaittiin 18 kanahaukkaa, mm. Kit Hatunvaara 27.10. 1 m 1 kiert (HKo) ja 28.10. 2 m (PZ). Marraskuun saldo oli seitsemän lintua, joista 26.11. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2 m (PZ) olivat viimeiset muuttavat.

Varpushaukka *A. nisus*

Varpushaukkojen yhteismäärässä syksy oli viime vuosien paras, 200 ilmoitettua lintua (neljänä edellisenä vuonna 95-176). Havainnoista 48 oli elokuulta, 63 syyskuulta, 73 lokakuulta ja 15 marraskuulta. Joulukuulta ilmoitettiin viisi varpushaukkaa, jotka eivät

ole mukana syksyn kokonaismäärässä.

Elokuussa nähtiin lähinnä kierteleviä ja paikallisia lintuja, kuitenkin Lie Kaupunginniemi 20.8. 2 m ja 21.8. 5 m (PT), 24.8. Lie Kontrovaara 3 m (PT) ja 27.8. Joe Noljaakka 3 SE (PZ). Syyskuussa lintuja nähtiin tasaiseen tahtiin parhaiden päivien ollessa 6.9. Lie Rännänvaara 4 m (PT), 10.9. Vär Uusikylä 5 p+m (HKo,PH,HPö) ja 14.9. Kit Hatunvaara 3 m 1 p (PZ). Selvä huippupäivä syksyn muutossa oli 10.10., jolloin Kit Hatunvaara 15 m 1 p (HKo,MH) ja Joe Rantakylä 7 m 1 p (KLi). Muita hyviä päiviä lokakuussa olivat 11.10. Rää Vuoniemi 3 m 1 p (HKo,HM,PH,HPö), 15.10. Kit Hatunvaara 5 m (PZ,MH,TN,AN) ja 23.10. Lie Pankakoski 4 m (PT). Viimeiset muuttavat 3.11. Kon Varparanta 1 m (JVe) ja 4.11. Rää Vuoniemi 1 m (LV).

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Vaativattomasta kokonaismäärästä (66) nähtiin elokuussa 46, syyskuussa 18 sekä loka- ja marraskuussa 1 lintu. Muuttoa ennakoiden elokuussa mm. 11.8. Lie Rauvunvaara 8 p (PT) ja 28.8. Vär Selkäkylä 4 m/p (HKi). Muutto käynnistyi elokuun lopussa, mutta koko syksyn pysyivät hiirihaukkojen määrät varsin pieninä. Parhaat päivät olivat 29.8. Lie Laklajärvi 5 m (PT), 3.9. Vär Sääperi 1 m 2 p (PZ) ja 10.9. Vär Uusikylä 3 m (HKo,PH,HPö). Varsinaisen muuttokauden lopetti 20.9. Lie Siikasuoilla muuttanut lintu (PT), mutta loppusyksystä havaittiin vielä kaksi viivytelijää: 21.10. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 m (AL, UP) ja 4.11. Rää Vuoniemi 1 m (LV).

Piekana *B. lagopus*

Piekanoja summattiin 213 lintua, joista 86 syyskuussa ja 127 lokakuussa. Ensimmäiset kaksi 5.9. Lie Siikasuo 1 m ja Lie Rännänvaara 1 m (PT). Syyskuussa muutossa oli pari pientä huippua, ensimmäinen 13.-16.9. jolloin havaittiin 42 piekanaa, mm. 13.9. Lie Patvinsuo 5 m (PT) sekä 14.9. Kit Hatunvaara 8 m (PZ), Toh Valkeasuo 7 m (KLi,EV) ja Lie Patvinsuo 7 m (PT). Toisen huipun aikana 25.-28.9. puolestaan muutti 32 piekanaa, eniten 26.9. Kit Hatunvaara 9 m ja Kit Kyyrönniemi 8 m (HKo,MH) sekä Lie Patvinsuo 6 m (PT).

Päämuutto oli varsin myöhäinen. Yleensä piekanan muutto hiipuu jo lokakuun puoleen väliin mennessä,

nyt yli puolet linnuista nähtiin sen jälkeen. 15.-23.10. nähtiin lähes päivittäin 10-20 lintua, parhaiden päivien ollessa 15.10. Kit Hatunvaara 10 m (PZ,MH,TN,AN), 16.10. Kit Kyyrönniemi 10 m (MH), 18.10. Lie Siikasuo 7 m (KJ) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 4 m 1 p (OG), 20.10. Toh Kankaankylä 5 m (HKi) ja Lip Viinijärvi 2 m 3 p (VJ) sekä 23.10. Kit Hatunvaara 11 m (MH). Vielä 27.10. nähtiin Kit Hatunvaarassa 6 m (MH) ja syksyn viimeinen samassa paikassa 28.10. 1 m (PZ).

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Maakotkia nähtiin mukavat 15 yksilöä (taulukko 5), valtaosa lokakuussa. Vertailuksi neljän edellisen syksyn määrät: -96 9, -97 13, -98 7 ja -99 17 lintua. Lieksan elokuinen vanha lintu saattaa olla pesivää kantaa.

Kotkalaji *Aquila/Haliaëtus*

Meri- ja maakotkien lisäksi nähtiin kuusi lajilleen määrittämättä jäänyttä kotkaa seuraavasti: 2.9. Joe Noljaakka 1 m n. 15.00 (Ilari Nevalainen), 13.9. Kon Pitkäranta 1 kiert 10.15 (HM, ANy), 2.10. Juu Vuokko 1 m (M.Kärkänen/HL, ilm. maakotka), 13.11. Lie Jamalinlahti 1 p 8.40 (S.Kiiskinen) ja 16.11. Juu Joensuunkylä 1 m (T.Tuononen/HL, ilm. merikotka).

Kalasääski *Pandion haliaëtus*

Totuttuun tapaan nähtiin lähinnä yksittäisiä kalasääskiä elo-syyskuussa yhteensä 38. Lukuihin sisältyy kaksi havaintoa pesiltä: 8.8. Kit Partiissuo ad+2 poikasta pesässä (MH) sekä 2.9. Lie Reposuo 3 juv tekopesässä (JH). Ensimmäinen muuttava jo 9.8. Lip Ristonkangas 1 m (UP), seuraavat elokuun lopussa 23.8. Joe Linnunlahti 1 E (KLi) ja 26.8. Lie Kaupunginniemi 1 m ja Lie Julkuvaara 1 m (PT). Syyskuussa yhdeksän muuttavaa, vain keran kaksi lintua: 14.9. Toh Valkeasuo 2 m (KLi,EV). Viimeiset Kiteellä 25.9. Hatunvaara 1 SE ja Kiteenlahti 1 S (HKo,MH).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Tuulihaukkoja ilmoitettiin yhteensä vain 38 lintua. Ensimmäiset muuttavat 10.8. Vär Uusikylä 1 m 2 p (HKi) ja 11.8. Kon Pitkäranta 1 m (JVe,HPö). Syksyn suurin määrä 27.8. Värkk-Selkäkylä 6 p (HKi). Muutolla useampia kuin yksi lintu seuraavasti: 24.8.

Lie Kontiovaara 4 m (PT), 26.8. Lie Kaupunginniemi 2 m (PT), 14.9. Kit Hatunvaara 2 ad ♂ S (PZ) ja viimeiset 15.9. Kon Pitkäranta a2 m (MP). Kuu-kauden tauon jälkeen vielä 12.10. Lip Ahonkylä 1 p (Mertanen/PZ).

Ampuhaukka *F. columbarius*

Ensimmäinen merkki liikehinnästä 11.8. Joe keskusta 1 ♀-puk p (KLi). Siitä eteenpäin ilmoitettiin 38 ampuhaukkaa syksyn aikana, joista 4 elokuussa, 11 syyskuussa, 18 lokakuussa ja 5 marraskuussa. Lisäksi joulukuulta ilmoitettiin kaksi ilmeisesti jo talvehtivaa lintua. Päämuutto 7.-12.10. jona aikana nähtiin 13 ampuhaukkaa. Kah-ta poikkeusta lukuunottamatta syksyn havainnot koskivat yksittäisiä lintuja: 11.9. Lie Tainionvaara 2 m (PT) ja syksyn viimeiset 30.11. Lip Ahonkylä 2 p (ML,HPö).

Nuolihaukka *F. subbuteo*

Nuolihaukkojen määrää oli hyvin vaikea arvioida varsinkin Kon Pitkärannan ja Joensuun osalta, koko syksyn yhteismääräksi arvion kuitenkin 50

Taulukko 5. Maakotkat syksyllä 2000.

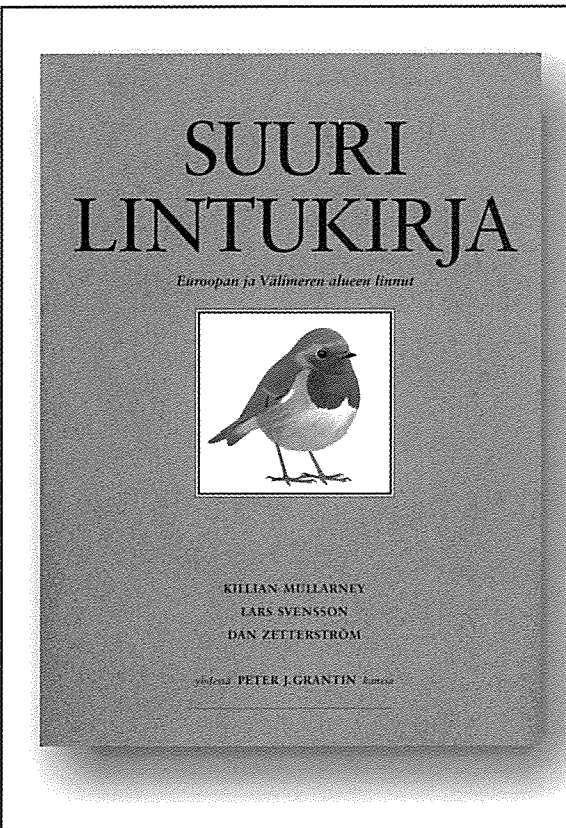
19.8.	Lie Haaravaara	1 ad NW 11.00	JH
13.9.	Kit Hatunvaara	1 1kv SW	HPö
15.9.	Joe Kontiosuo	1 subad SE 15.05	KLi
6.10.	Kon Jakokoski	1 1kv SW 11.40	MP
7.10.	Kon Pitkäranta	1 1kv m	TK,KLe
15.10.	Toh Valkeasuo	1 +4kv p	E.Korhonen
16.10.	Vär Saario	1 1kv S 14.15	HKi
17.10.	Toh Kemie	1 +1kv S 11.55	HKi
17.10.	Kit Hatunvaara	1 1kv SE 15.40	MH
18.10.	Joe Höytiäisen kanavan suisto	1 1kv ESE 11.15	OG
23.10.	Kit Hatunvaara	1 imm SE	MH
26.10.	Kon Teerisaari	1 1kv W 13.05	HH,P.Väisänen
29.10.	Vär Hopekallio	1 1kv SW 13.00	KV
4.11.	Out Vuonos	1 1kv m 11.00	ANy
7.11.	Joe Linnunlahti	1 1kv NW 09.43	KLi

lintua. Pitkärannassa nähtiin nuolihaukkoja mm. 10.8. 4 p (JVe), 11.8. 8 p/kiert (JVe,HPö), 3.9. 5 p (HKo,HPö,PH,KLe) ja 7.9. 2 ad p (JVe). Pitkärannan lisäksi suurimpia keskitty-miä olivat 20.8. Kit Hovinlampi 8 p (HKo,MH) ja 24.8. Joe Linnunlahti 4 p (KLi). Muutolla havaittiin vain seit-

semän lintua, joista 26.8. Lie Kaupunginniemi 2 m (PT). Syksyn viimeinen nuolihaukka oli 18.9. Kit Ylälammella 1 p (MH).

Muuttohaukka *F. peregrinus*

Vain yksi havainto koko syksyltä: 13.9. Kit Hatunvaara 1 1kv S (HPö).

Suuren Lintukirjan ja paljon muuta lintuharrastukseen liittyvää löydät Lintuvarusteesta.

Klikkaa itsesi varusteen sivuille www.birdlife.fi/lintuvaruste

Postimyyntimme palvelee arkisin kello 12.00 –18.00 numeroissa 09-777 4134 (myös fax) tai 040-543 3182. Voit tilata myös suoraan netistä: lintuvaruste@birdlife.fi

ISOT LINNUT

Markku Halonen

Merimetso

Phalacrocorax carbo (58)

Ensimmäinen syyshavainto 24.8. Joe Linnunlahdella 1 N/W (KLi). Monesti juuri syyskuun alussa on havaittu täälläkin selvää päämuuttoa, mutta nyt havaintoja tuli niukasti. Paikallista merimetsä nähtiin vain kuusi. Tuulen puhaltaessa oikeastaan ensimmäisen kerran pohjoisesta/koillisesta 20.9., lintuja liikkui ainakin Etelä-Karjalan puolella - mm. Joutsenossa 45 + 20:n parvet. Täällä komeimmat parvet muuttivat 27.9. Joe Marjalassa a10 S (JMa), 11.10. Kon Pitkärannassa a11 S (AN,JVe,KLe) ja 16.10. Kit Kyyrönniemessä a5 SW (MH). Lokakuulla merimetsä havaittiin tasaisesti muutonseurantapaikoilla 1-2 lintua kerrallaan aina kuun loppuun asti, viimeinen ja samalla marraskuun ainoa havainto oli 17.11. Joe Linnunlahdella a5 S (KLi).

Laulujoutsen

Cygnus cygnus (1600)

Laulujoutsenten syksy alkoi aikaisin ja loppui todella myöhään. Osasyy pitkään muuttokauteen lienee kannan kasvaminen. Virallinen muutonavaus oli 2.9., jolloin Lie Patvinsuolla a13 m (PT). Syyskuulle yllättävän vilkasta muuttoa havaittiin juuri Lieksassa: 6.9. Rännänvaara 39(4a) m, 7.9. eri paikoissa yhteensä 57(6a), 12.9. Patvinsuo 22 m, 13.9. edelleen Patvinsuolla 21(2a) m ja 21.9. Pieni Palovaara 29 m (PT ym.). Pientä muutonpoikasta oli myös muualla maakunnassa läpi syyskuun, ja varhaisessa vaiheessa oli jo kohtalaisia paikalliskerääntymiä: 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 30 p (PZ,JaV,UP), 15.9. Vär Sääperi 31 p (PZ) ja 26.9. lähtien Kit Kiteenjärvi 75 p (MH ym.).

Lokakuun edetessä 10-30 linnun kerääntymät yleistyivät, ja esimerkiksi Kiteenjärven parvi pikkuhiljaa kasvoi. Siellä linnut tapasivat kerääntyä yöpymään järven pohjoislaidalla oleville luodoille, kun päivisin ne voivat olla hyvinkin hajallaan eri puolilla järveä ja Päätteenlahdella. Suurin summa las-

kettiin 26.10. 150p (MH ym.), mikä oli myös syksyn paras kertymä koko maakunnasta. Lokakuulla muuttolenossa olevia joutsenia nähtiin melko tasaisesti ilman suuria ryntäyksiä, enimmäkseen noin 30 lintua paikassaan per päivä. Tahti muuttui vasta aivan kuun lopulla, jolloin lopullinen tundran tyhjennys käynnistyi kovan koillistuulen ja lumisateen myötä: 28.10. Kit Hatunvaara 25(4a) m (PZ) ja Kes Ruokkee 35(3a) m (Hko,MH) sekä 29.10. Rää Vuoniemi 57(7a) m (KLi, AP).

Hyviä paikallispaikkoja olivat: 22.10. Rää Oravilahti 95 p (MH), 23.10. Lie Vienjokisuu 60 (Kaija Kiiskinen/EL), 29.10. Kes Ristilahti 90 p (KM), 2.11. Joe Paritsanlahti 37 p (HM), 15.11. Kon Mönni 41 p (MP), 18.11. Kit Päätte ja Kiteenjärvi 100p, ja 26.11. edelleen 90p, joista 40 lähti muutolle (ST), 19.11. Kes Ristilahti edelleen 60 p (KM), sekä 11.12. Juu Kannas 54 p (HL).

Joutsenia oli siis hyviä määriä läpi marraskuun ja paljon vielä joulukuulakin: 21.12. Joe Sihtala 13 m (E.Päivinen/ALy), 23.12. Joe Tikka-

mäki 5m (TT) ja Lip Välikangas 4 m (JMa). Viimeisiä paikallisia olivat 23.12. Kon Jakokosken 9p (MP), 26.12. Joe Iiksenjokisuun 6p (TT) ja 31.12. Eno Paukkajan 1p (PZ).

Pikkujoutsen *C. columbianus* (91)

Normaalin niukasti, vain kaksi parvea nähtiin. Kaikki havainnot: 6.10. Lie Rännänvaara a6 m (PT), 17.10. Kit Hatunvaara 47(2a) m (MH), 23.10. Lie Jamalilahti 25 p (EL), 26.10. Toh Valkeasu 1 m laulujoutsenparvessa (PZ), 26.10. Kit Päätte 5 p (MH), 28.10. Kit Hatunvaara 1 m laulujoutsenten kanssa (PZ), 29.10. Toh Kaurila 4 m (KV) ja 12.11. Kes Ristilahti 2 p (KM).

Hanhet (100 000)

Hanhisyksy jäi keskinkertaiseksi (1997 105 000, 1998 80 000, 1999 250 000) mikä johtui etenkin tundrahanhien puuttumisesta. Parempaa muuttoa havaittiin vain kahtena päivänä, mutta pienempiä muuttoa siten sitäkin useammin oikeastaan koko läänin alueella. Syksyn kohokohta olivat kuitenkin paikalliset valkoposket, joita saatiin ihailla sitäkin pitempään ja hartaasti. Valkoposken kanta on myös selvästi kasvamassa. Sepelhanhikanta vaikuttaa sen sijaan kiikkuvan alhaalla - kunnan muuttoa ei ole keväisinkään havaittu enää useisiin vuosiin. Hyvä pesimämenestys kuitenkin kasvattaa kantoja taas nopeasti. Tundrahamella mennee tasaisen hyvin, vaikka itätuulien puuttuessa niitä ei tänä syksynä päästyäkään laskemaan. Sen sijaan metsähanhen alamäki jatkuu muuttohavaintojenkin valossa.

Metsähanhi *Anser fabalis* (1400)

Aikaisin muuttoparvi tavattiin 25.8. Lie Patvinsuolla, missä 17 m (PT). Lieksan alueella havaittiin säännöllistä muuttoa jo syyskuun alussa: 2.9. 17m, 3.9. 32m, 4.9. 50m, 5.9. 67(4a) m, 7.9. 18m, 13.9. 49(2a) m, 15.9. 44(2a) m, (PT, MR). Kon Jakokoskella muutti 5.9. 80:n linnun parvi (MP). Varsinainen päämuutto oli 20.9., jolloin Nur Kohtavaarassa a50m (VT) ja Joe Rantakylässä 147(4a) metsähanhea ja 465(11a) *Anser* sp:tä (KLi). Pientä muuttoa havaittiin myös seuraavana päivänä. Anserin makuun päästiin seuraavan kerran paremmin vasta 10.10., jolloin Kit Hatunvaaralla 82 metsähan-

hea (Hko,MH). Viimeisiä metsäläisiä edustivat 21.10. Kit Hatunvaaran 10m (MH).

Tundrahamhi *A. albifrons* (1300)

Todella surkea tundrahamhisyksy -havaintoja ilmoitettiin vain vähän toistakymmentä. Ensimmäinen jo kesällä: 24.6. Juu Rauanjärvi 1 p (Matti Koponen). Kit Puhoksessa viihtyi myös kaksi aikaista tundraa jo 29.8.-1.10. (HKi, MH). Parhaat muutot olivat 10.10. Kit Hatunvaaran 272 (Hko, MH) ja 11.10. Kon Pyytivaaran a220 (JVe, VMS). 12.10. havaittiin Suomen kaakkoisimmassa hanhitornissa, Virolahden Kurkelassa aivan illansuussa 3000 hanhea, pääosin tundria. Laotkalla oli kuitenkin hanhien suhteen hiljaista. Tundria lienee kuitenkin mennyt 12.-13.10. yöllä jonkin verran, sillä klo 4 kuului Kon Romppalassa kaksi parvea yömuutolla (PM) ja 13.10. oli Kymenlaakson pelloille tulut runsaasti paitsi valkoposkia niin myös tundria paikallisiksi. Täällä isoin paikallinen parvi puolestaan löytyi 18.-19.10. Toh Valkeasuolta, 155p (HPö). Viimeiset 29.10. Kit Päätte 2p (MPe) ja 18.11. Kit Kiteenjärvi 1 p (ST).

Sepelhanhi

Branta bernicla (21 000)

Pieni alkutunnustelu havaittiin 15.9. aamulla Joe Rantakylässä, missä muutti 370 kolmessa parvessa (KLi). Seuraavana päivänäkin havaittiin Värtsilässä a200 m mahdollisia sepluja sekä yksi yömuuttava parvi (M. Jaatinen). Lajilla todettiin tänä syksynä kaksi melko voimakasta muutonhuippua. Ensimmäinen aalto meni varsin aikaisin, 20.9., tuulen puhaltaessa ensi kerran kohtalaisesti pohjoisen ja koillisen väliltä. Kit Hatunvaaralla odotettiin sepluja aamukymmenestä puoli yhteen asti, ja kun siinä ajassa ei hanhia mennyt havainnointi lopetettiin. Muutto kuitenkin alkoi hetkeä myöhemmin, ja Simpeleen vesitornista laskettiin klo 14-18 yhteensä 9000 hanhea lähinnä kaukana lännestä. Muutto oli valoisan aikana vielä melko vaatimatonta (parvi silloin toinen tällöin), eikä havaintoja irtoparvistakaan tehty Pohjois-Karjalan puolella, vaikka Simpelellä havaitut hanhet tätä (Kiteen) kautta muuttivatkin.

Illansuussa tuuli heikkeni ja hanhien meno voimistui aivan iltahämä-

rässä. Toh Kaurilassa meni klo 17.20 a800 (HKi) ja Rää Haapasalmella klo 20 a2000 (MH, Kari Halonen) ja samaan aikaan lähistöllä Rää Murronselällä 800 hanhea kahdessa parvessa (MV). Vanha sääntö "koillistuulella ei saa luovuttaa" piti jälleen paikkansa. Yöllä istuttiin nuotion ääressä Ilo Hatunvaarassa, jossa kuului puolenkymmentä parvea mahdollisia sepelhanhia (Jua Karhapää ym.). Seuraavana aamuna kantautui Ruotsista (Öölannista?) tieto, että aamun aikana siellä oli mennyt 35 000 seplua, mikä antanee hyvän käsityksen alueemme kautta menneestä muutosta.

Lähtikö sepelhanhien emämassa liikkeelle jostain melko kaukaa Vienanmereltä, niin että ne saapuivat tänne vasta pimeään aikaan? Massa on tietysti voinut vain jostain syystä lähetä hiljalleen purkautumaan Vienan etelärannaltakin. Viime vuosina on kuitenkin yleistynyt sepelhanhien muuton alkaminen vasta aivan illansuussa, kun vanhaan hyvään aikaan muutot tuntuivat sattuvan säännöllisemmin iltapäivälle. Näin kävi jälleen toisen muutonhuipun aikana 15.10. Pieniä sepelhanhiparvia oli tähän mennessä liikkunut harvakseltaan, mutta aamulla oli astetta selvempää muuttoa Kit Kyyrönniemessä, missä 1450(4a) (MH, TN) ja Kit Hatunvaaralla niin ikään aamulla a300 (PZ). Kit Hatunvaaralla hanhia kytättiin pilvisessä säässä, luoteinen-läntinen tuuli puhalteli päivällä kohtalaisesti, mutta tyyntyi iltapäivän lopulla. Päivä oli hanhista hiljainen, mutta sepelhanhet aloittivat vyöryä vasta klo 16:n maissa lähes kaikkien havainnoijien jo luovuttua. Muutamassa toivissa Hatun länsipuolelta meni 5500 sepelhanhi-tyyppistä hanhea varsin tyyppillistä reittiä pitkin (KKä). Muutto jatkui edelleen pimeässä, jolloin Värtsilässä kuului neljä sepluparvea yömuutolla (HKi) ja Rää Haapasalmessa äänistä päätellen iso parvi klo 19.30 pilkkopi-meässä ja matalalla (MH).

Aamulla 16.10. oli rajan pinnassa sitkeä sumu, mutta lännempänä näkyvyys oli koko päivän hyvä, tuuli heikkoa etelälounaasta. Sepelhanhia liikkui harvakseltaan pitkin päivää melko isoissa parvissa, mutta muutoin päivä oli valkoposkien. Uukuniemen ohitti aamupäivällä sumussa a1200:n parvi. Kit Kyyrönniemessä päivän seplusuma oli

Joutsenlammella mietittyä: "Muuttaa, vai eiko muuttaa - siinäpä kysymys". © Hannu Eskonen

Kuikkalinnut*Gavia stellata* & *G. arctica* (1530)

Ensimmäisiä yksittäisiä muuttajia tavattiin elokuun lopulta lähtien. Koko syyskuu oli muutossa hyvin hiljaista aikaa, ja parempaa menoa oli vasta lähempänä lokakuun puoliväliä. 9.10. muutti Kes Ruokkeessa 53 gaviaa kuikkapainotuksella (MH, HKo) ja Kit Kyyrönniemessä 56 gaviaa (Paavo Rantanen, Riitta Silvennoinen). Kit Hatunvaaralla havaittiin 81 (2a) gaviaa (MH, HKo). 11.10. muutto ylsi syksyn parhaaseensa, määrät olivat silti vaatimattomia: Rää Vuoniemessä 237 (35a) gaviaa, joista 158 kuikkaa ja kahdeksan kaakkuria (HKo, HM, PH, HPö). Mielenkiintoisin oli eräässä parvessa matkannut vanha jääkuikka, joka ehätti noin puoli tuntia myöhemmin noin 30:n kilometrin päähän Kit Kyyrönniemen salmeen.

Gavioiden ja vesiaisten reitit riipuvat tietyt säästä ja tuulesta, ja joskus Vuoniemessä nähdään enemmän gavioita kuin Kyyrönniemessä ja päinvastoin. Yleissääntönä voidaan kuitenkin pitää, että Vuoniemen länsipuolelta menevät gaviat lentävät pääosin suoraan Kyyrönniemen salmiin, kun taas Vuoniemen itäpuolelta menevät jatkavat Jänisselän itäreunaa seuraten aina Rääkkylän mantereen ylle saapuen vaihtelevissa kohdin Orivedelle. Nämä parvet eivät näy Kyyrönniemestä kunnolla, sillä Orivesi ohjaa parvia kaakkoon kohti Puhosta. Samoin Savonselkä tuo jonkin verran Vuoniemestä näkymättömiä lintuja Kyyrönniemen salmiin osan lentäessä niemen koillispuolitse kaakkoon. Vuoniemen salmesta menevät linnut menevät osittain Kyyrönniemeen Hämeenselkää pitkin, osa kuitenkin kaartaa ennen Hyytsaarta etelään ja edelleen kaakkoon Paksuniemen ohi.

12.10. Kohtalaisessa itäkaakkoisuudessa meni Kit Kyyrönniemessä 163 gaviaa (MH, EVo) ja vertailutietona Laatokan tarkkailupisteissä ei ollut kummempaa muuttoa. Laatokalla ja tarkemmin sanottuna Pietarin lähellä olevassa Pähkinälinnassa kuitenkin repesi 16.10. hanhipäivän aamuna, kun 9500 gaviaa paineli muutolla. Tänä syksynä jatkuneet lilluttelusäät eivät tuoneet gavioiden eivätkä vesiaisten muuttoa kunnolla Suomen puolelle. Tämän jälkeen lokakuinen muutto hyttyi nopeasti.

Marraskuun puolella paras päivä

oli 3.11., jolloin Rää Vuoniemessä meni 13 (4a) kaakkuria ja yksi kuikka (HM, VT). Oikeastaan syksyn mielenkiintoisimmat havainnot tehtiin viimeiseksi, 9.12. laskeutui Enon Kyyrönlammelle a50 kaakkuria, joista 39 lintua oli edelleen paikalla 10.-11.12. (Reijo Erola ym.) (Kuvaus tahtumasta julkaistaan talvikatsauksen yhteydessä). Kuikasta viimeiset havainnot olivat 11.11. Joe Marjala 1 ilmeinen siipirikko (AL) ja 28.12. Pyh Suhmura 1 hoitoon (HH). Syksyn yhteismäärinä laskettiin noin 130 kaakkuria, 500 kuikkaa ja 900 *Gavia* sp:tä.

Lapasotka *Aythya marila* (66)

Mitään selvää muuttoa ei havaittu kunnan koillispuurkausten puuttuessa. Lapasotkien muutto on Suomenlahden etelärannalla voimakasta jo syyskuun alusta lähtien, täällä varhaisimmat nähtiin vasta 28.9. Joe Nolja 4 kie (PZ). Parhaat päivät olivat 11.10. Rää Vuoniemi 21 (2a) m (HKo ym.) sekä 16.10. Vuoniemi 22 m (VT) ja Kit Kyyrönniemi 20 m (MH). Vitkuttelija tavattiin 28.11.-20.12. Joe Höytiäisen kanavassa (AL ym.).

Alli *Clangula hyemalis* (12 500)

Monesti etelätuuliset syksyt ovat hyviä allisyksyjä, mutta siitä huolimatta nyt ei havaittu kuin pientä pakollista liikkennettä. Havainnointi oli varsin aktiivista, ja tilanne oli päivittäin hyvin tiedossa. Paljon alleja meni varmasti yöllä ohi ja loput sitten "Kumbaritsasta". Ainoa syyskuun havainto oli 14.9. Rää Vuoniemen 1 lp (KLi, EV). Kohtalaista muuttoa havaittiin itärajan pinnassa E-K:n puolella jo 1.10. iltapäivällä ja illanpuolella. Parvikko oli ollut kohtalaisen suuri ja muuttoa melko leveällä rintamalla. Täällä hälytys muutosta saatiin liian myöhään - Kit Puhoksessa sentään kuului kaksi yömuuttavaa parvea iltapimeällä. Liikkeellä lienee ollut päivän ja yön mittaan kymmeniä tuhansia lintuja.

Seuraavana aamuna, 2.10. alleja kytättiin Kit Kyyrönniemessä tulokseksi a350 m (MH). Pienen pientä liikkennettä havaittiin Joe Linnunlahti-Rää Vuoniemi-Kit Kyyrönniemi akselilla alkaen 6.10., ja irtoparvia nähtiin muuallakin, mm. 8.10. Kon Jakokoskella 180 m (MP). 9.10. muuttoa meni tasaisesti leveällä rintamalla, ja maakunnan yhteissumma oli noin 3000 lintua: Joe Rantakylä 750 (9a)

(KLi), Rää Vuoniemi 779 (18a) (HM), Kit Kyyrönniemi 953 (16a) (PR, RS) ja Kes Ruokkeenniemi 935 (18a) (MH, HKo). Ainakin tässä vaiheessa noin puolet linnuista oli vanhoja koiraita, mikä kertoi päämuuton olevan vielä edessäpäin.

Lähellä allin päämuuttoaikaan meno piristyi syksyn parhaaseensa pysyen kuitenkin lukumäärällisesti pohjavuosien lukemissa. 11.10. ruiski vähän enemmän alleja, Rää Vuoniemi 570 (24a) (HKo ym.) ja Kit Kyyrönniemi 900 m (MH, EVo). Samanlaista menoa oli myös 12.-14.10. Lukujensa puolesta päämuuttopäivinä 15.10. meni Kit Kyyrönniemessä aamulla 1300 (16a) (MH, TN) ja 17.10. Kit Hatunvaaralla iltapäivällä 1550 (5a) m (MH).

Toisen muutonhuipun aikaan 20.10. meni Kes Ruokkeessa kohtalaisessa etelätuulella 1000 allia klo 8-10 korkealla Purveden yllä (MH). E-K:n puolella Simpeleellä laskettiin sitä vastoin 10 000 lintua samoin kahdessa tunnissa, suurimman parven ollessa varsin iso, a2000. Isoja parvia oli havaittu myös Imatralla. Tämän jälkeen allit loppuivat nopeasti, marraskuussa vain kaksi havaintoa, joista myöhäisempi oli 9.11. Joe Linnunlahti 3 p/m (KLi).

Mustalintu *Melanitta nigra* (600)

Mustalinnun syysmuuttokausi on yksi pisimmistä, nykyin lintuja havaittiin lähes puolen vuoden ajan. Vanhojen koiraiden muuttoaikaan eli heinä-elokuussa lintuja nähtiin kahdesti: 5.7. Vär Uudenkylänlampi 107 (2a) m aamuyöllä (PZ) ja 19.7. Lip Lautasuo 60 m niinikään aamuyöllä (JMA). Seuraavan kerran mustalintuja havaittiin syyskuun lopulla, ja lokakuun lopulla havaittiin mukava nuorten lintujen päämuuttopiikki: 22.10. Rää Vuoniemi 300 p/kie/m ja Rää Pikk-Onkamo 50 p (HKo ym.). Marraskuussa lintuja ei nähty, mutta viimeinen viivytelijä löytyi 16.12. Rää Suuri-Onkamolta (KLi, HKo, HM).

Pilkkiasiipi *M. fusca* (204)

Syyskuulla lajia ei havaittu ensinkään, lokakuulta tuli vain todella pakolliset havainnot. Paras muutto jäi vaatimatommaksi: 2.10. Kit Kyyrönniemi 45 m (MH). Tästä lähtien lokakuulla havaittiin 10-17 lintua useana päivänä lähinnä Rää Vuoniemessä, esimerkiksi 29.10.

17 (6a) m (KLi ym.). Marraskuulta ainoat havainnot olivat 3.11. Kit Kiteenjärvi 15 p (MH) ja 15.11. Kon Jakokoski 5m (MP). Viimeinen havainto joulukuulta 2.12. Kes Taipaleenselkä 1p (MH, HKo).

Lokkilinnut**Merikihu**

Stercorarius parasiticus (1)
Ainoa 23.8. Joe Nolja 1 Suistolla 1 kv p/S (PZ).

Lapintiira *Sterna paradisaea* (3)

Varsinaisia syyshavaintoja ei yllättäen tullut, viimeinen kesäkauden havainto oli 11.7. Joe Ukonlahti 3 ad p (HKo).

Merilokki *Larus marinus* (10)

Kohtalainen esiintyminen. Joe Kontiosuolla lokkeja tavattiin 9.9.-11.11. yhteensä yhdeksän kertaa, sekä nuoria että vanhoja lintuja. Enimmillään 30.9. paikalla oli kolme lintua, yksi vanha ja kaksi nuorta (HPö ym.). Muut havainnot: 6.10. Eno Palovaara 1 ad p (VT) ja Rää Vuoniemessä kolmesti, 7.10. 1 ad p (HM, TT), 11.10. 1kv p (HKo ym.) ja 26.10. ad W (PZ). Viimeinen ad p 11.11. Kontiosuon jäteasemalla (HKo).

Kahlaajat

Äärimmäisen heikko kahlaajasyksy. Muutamista säännöllisistä läpimuuttavista lajeista, kuten karikukko ja vesipääsky tehdään syksyisin vain ykköshavaintoja, joskus ei sitäkään. Myös punakuiri ja isosirri ovat yleensä hyvin harvinaisia. Kunnollisten kahlaajapaikkojen puuttuessa havaintoja voisi tulla paremmin, jos muuttontarkkailua harrastettaisiin enemmän heinä-syyskuussa vesistöreiteillä. Kahlaajaparvia näkee muutolla aina silloin tällöin kauniillakin säällä, etenkin aikaisin aamulla ja illalla.

Tylli *Charadrius hiaticula* (70)

Yleisin arktinen kahlaaja tänä syksynä. 6.-10.6. lajia tavattiin neljästi Joe Höytiäisen kanavan suistolla, jotka lienevät olleet kevään viimeisiä muuttajia. Varma syyshavainto tehtiin heinäkuun viimeisenä Out Vuonoksessa, missä tavattiin myös syksyn komein parvi, 16.8. 15 p (HKi, HM). Muita havaintopaikkoja, missä tulleja oli elo-syyskuussa vähintään kahteen eri ottee-

seen olivat Joe Kontiosuo ja Suisto (12.9. 6 p), Lie Kaupunginniemi (26.8. 6 m) ja Kon Pitkäranta. Viimeinen myöhään eli 9.10. Rää Vuoniemi 1 m (HM).

Meriharakka*Haematopus ostralegus* (7)

Neljä havaintoa: 1.6. Kon Kuurna 1 p (ANy), 27.6. Kit Puhos 1p (JLe), 16.7. Kon Puntarikoski 4p (MrK) ja myöhäinen 9.10. Kon Jakokoski 1 m (MP).

Tundrakurmitsa*Pluvialis squatarola* (5)

Kakki havainnot: 3.8. Out Vuonos 1p (PS, PPa), 13.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2 W (PZ), 17.8. Kon Kontioniemi yö. (JVe) ja 9.10. Out Vuonos 1 m (LV).

Pulmussirri *Calidris alba* (2)

Ainoat kaksi paikallista 31.7. Out Vuonoksessa (PS, PPa).

Isosirri *C. canutus* (2)

Kaksi havaintoa: 21.7. Out Vuonos 1 ad m (PZ) ja 1.9. Joe Ukonlahti 2 1kv p (HKo).

Pikkusirri *C. minuta* (20)

Vaativattomia määriä kuten kaikilla muillakin kahlaajilla. Ensimmäiset 21.7. Out Vuonos 3m (PZ), joka oli heinäkuun ainoa havainto. Ajalla 1.8.-19.9. 1-3 lintua kerrallaan paikallisena joko Vuonoksessa tai Joe Höytiäisen kanavan suistolla. Viimeinen hyvin myöhään, 9.10. Out Vuonos 1m (LV).

Lapinsirri *C. temminckii* (65)

Varhaisin ja samalla syksyn suurin keskittymä löytyi 12.7. Joe Kontiosuolta, 8 p (MrK). Kontiosuolla tavattiin pienempiä määriä aina elokuun alkuun asti. Joe Höytiäisen kanavan suistolla paras päivä oli 25.7., jolloin 6 p (UP). Out Vuonoksessa havaittiin myös lappalaisia parhaimmillaan 8.8. 5 p (PS, PPa). Viimeiset 4 paikallista 19.8. Lie Rantalalan jätevedenpuhdistamolla (PT).

Kuovisirri *C. ferruginea* (10)

Kaikki Out Vuonoksessa: 16.7. 3p, 31.7.-3.8. 1p ja 16.8. 6p/m (HKi ym.).

Suosirri *C. alpina* (36)

Ajalla 21.7.-10.8. eli vanhojen lintujen muuttoaikaan mustamahoja tavattiin yksitellen päivittäin, ainoa isompi par-

vi oli 26.7. Joe Höytiäisen kanavan suiston kuusi paikallista (UP). Pienen tauon jälkeen sama meno jatkui, nyt ilmeisesti nuorten lintujen toimesta, ajalla 16.8.-12.9. havaittiin edelleen yksittäisiä lintuja, parhaimmillaan Joe Höytiäisen kanavan suiston 10.-11.9. kuusi paikallista (PZ ym.). Viimeinen jo 12.9. Suiston lietteillä (PZ). Määrittämättömistä sirreistä tehtiin yksi havainto, 16.8. Out Vuonos 30 m (HKi).

Punakuiri *Limosa lapponica* (10)

3.6. Joe Höytiäisen kanavan suistolla paikallisena ollut lintu kuuluneee kevätmuuttoon (OG, KLe), mutta 10.9. samassa paikassa muuttanut 10 linnun parvi ainakin syysmuuttoon (PZ). Mainittakoon tässä yhteydessä yksi iso kahlaaja -havainto: 25.6. Kon Höytiäinen 80 SW klo. 23.00 (Jukka Könenen ym.).

Suokukko*Philomachus pugnax* (64)

Havaintoja tuli melko paljon ajalla 6.6.-17.9., mutta mitään selvempää päämuuttoa ei ollut. Kesäkuussa tavattiin vähintään 16, heinäkuussa 19, elokuussa 22, sekä syyskuussa seitsemän lintua. Eniten kukkoja oli Joe Höytiäisen kanavan suistolla, missä esimerkiksi 26.6. 5 p, 25.7. 6p ja 5.8. 8p (HKo ym.).

Mustaviklo *Tringa erythropus* (13)

Ensimmäinen etelään matkaaja lensi 6.6. Joe Höytiäisen kanavan suistolla (HKo, AL). Ajalla 25.6.-13.9. mustavikloja tavattiin harvakseltaan 1-2 lintua Joe Höytiäisen kanavan suistolla, Kon Pitkärannassa ja kerran Joe Kontiosuolla. Nuorten lintujen muutosta viitteen antoi 6.8. Suistolla olleet kaksi paikallista nuorta lintua. Viimeinen 13.9. Kon Pitkärannassa (HM, ANy).

Punajalkaviklo *T. totanus* (2)

Syyskaudella vähälukuisesta läpimuuttajasta yksi ilmoitus: 12.7. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2p (HM). Kesäkuun alkupuolella havaitut koskevat arktisia läpimuuttajia kevätmuutolla.

Karikukko *Arenaria interpres* (-)

Ei havaintoja.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus* (1)

Ainoa 26.7. Joe Höytiäisen kanavan suistolla 1 p/m (UP).

VAELLUS- LINNUT

Ari Latja

Syksyä leimasivat pyrstötiäisen, tilhen ja taviokuurnan sekä vihervarpusen ja urpiaisen reippaat vaellukset. Myös närhet ja punatulkut liikkuvat melko runsaina kun taas pöllöt (helmipöllöstä ei ainuttakaan havaintoa!), tikat, pähkinähakki ja -nakkeli sekä tiaiset olivat vähissä.

Huuhkaja *Bubo bubo*

Kaksi kuolleena löytynyttä: 9.9. Juu Paalasmaa 1 kuollut (A.Korhonen/HL) ja 17.10. Lie Kelvä 1 kuollut muuntajassa (EL).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Ainoa havainto 4.10. Juu Ahmovaara 1 p (anon.).

Varpuspöllö *Glaucidium passerinum*

Elo-lokakuussa seitsemän havaintoa syyssoitimella olevista minimipöllöistä, muuten havaintoja vain Rääkkylästä 29.11. Haapasalmi 1 p (Asko Halonen), 7.12. Jaama 1 p (MH) ja 17.12. Paksuniemi 1 p (MH).

Viirupöllö *Strix uralensis*

Kaikki kolme havaintoa: 15.10. Lip Salokylä 1 p (JMe), 18.11. Joe Mehtimäki 1 p (JRu) ja 15.12. Joe Linnunlahti 1 p varis kynsissään (KN). Kaksi jälkimmäistä havaintoa koskenevat samaa lintua.

Lapinpöllö *S. nebulosa*

Täsmälleen samanlainen esiintyminen kuin edellisvuonna eli havainnot kuudesta linnusta yhtä monesta kunnasta: 5.9. Kes Suurikylä 1 p (HC), 25.10. Lie Viensuu 1 p (SK), 11.11. Kon Jakokoski 1 p (MP), 12.11. Toh Kaurila 1 p (P.Aaltonen/HKi), 16.11. Vär Niirala 1 p pihassa (T.Hyvärinen/HKi), 16.12. Juu Halolanpää 1 p (M. ja P.Romppanen/KV) ja 19.12. Pol Matkalahti 1 p (RT).

Sarvipöllö *Asio otus*

Kesäkaudelta runsaasti poikuehavaintoja, mutta syksyllä vain 19.11. Vär Sääperi 1 p langalla (HKi).

Suopöllö *A. flammeus*

Syyskaudella kolme havaintoa: 17.8.

Vär Savikko 1 p (HKi), 4.9. Lie Lampela 1 p (JH) ja 21.9. Ilo Raaninsuo 1 p (JVe).

Palokärki *Dryocopus martius*

Elo-marraskuulta ilmoitettiin 42 paikallista jättitikkaa. Vaelluksella nähtiin vain muutamia: 7.9. Lie Tainionvaara 1 W (PT), 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 W (PZ,JaV), 15.9. Kit Hatunvaara 1 SW (PZ), 19.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 WNW (PZ) ja Joe Hasanniemi 1 kiert/m (HKo) sekä 28.9. Kit Kyyrönniemi 1 SE (MH,KKä).

Käpytikka *Dendrocopos major*

Vaisua vaellusta, kaikki muuttohavainnot: 6.8. Joe Aavaranta 1 E (PZ), 8.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 kv W (PZ,UP), 31.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 kv SE (PZ), 7.9. Lie Lampela 1 SE (JH), Lie Tainionvaara 7.9. 1 S ja 10.9. 2 S (PT) sekä 15.10. Kit Hatunvaara 1 SW (PZ).

Pikkutikka *D. minor*

Elo-marraskuussa seitsemän paikallista ynnä vaeltavat: 3.9. Kon Pyytivaara 1 S (VMS), 23.9. Kit Kyyrönniemi 2 kiert (KKä), 8.10. Vär Patsola 1 S (HKi), 15.10. Lie Sipolansaari 1 S (PT) ja 24.10. Joe Nuottaniemi 1 W/p (PZ, TZ).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Tusinan verran havaintoja paikallisista linnuista, ainoat vaellukseen viittaavat: 30.8. Lie Sipolansaari 1 S ja 24.9. Lie Rännänvaara 1 E (PT).

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Hyvä pihlajanmarjovuosi sai tilhet liikkeelle. Elo-syyskuulta lähinnä hajahavaintoja. Lokakuussa lukemat alkoivat nousta ja siitä eteenpäin muutto jatkui kiivaana marraskuun loppupäiviin. Joulukuussa parvet asetuivat paikoilleen tuhoamaan edelleen runsasta pihlajanmarjasatoa. Muuttavia lintuja ilmoitettiin yli 11000. Eniten liikettä oli Joensuussa Pyhäselän rantaviivalla välillä Hasanniemi-Marjala, Kit Kyyrönniemessä ja Hatunvaaralla ja eri puolilla Lieksaa. Seuraavassa suurimpia muuttosummia näiltä paikoilta:

Joe Pyhäselän ranta: 2.10. 190(16a) m (KLi), 21.10. 310(18a) m (KLi), 22.10. 260(17a) m (KLi), 23.10. 560(26a) m (KLi), 28.10. 280(6a) m

(PZ), 29.10. 267 m (PZ,TZ,AL), 13.11. 360(7a) m (KLi) ja 25.11. 650(13a) m (PZ).

Kit Kyyrönniemi: 28.9. 150 m (MH,KKä), 9.10. syksyn kovin muutto 2126(35a) m (P.Rantanen), 10.10. 379(17a) m (HKo), 11.10. 400 m (MH,EVo) ja 15.10. 100(5a) m (MH,TN).

Kit Hatunvaara: 10.10. 134(6a) m (HKo,MH) ja 28.10. 250 m (PZ). Lieksa: 11.10. Tainionvaara 112(8a) m sekä Pankakoski 22.10. 300(19a) m, 23.10. 175 m ja 26.10. 170(12a) m (PT).

Lisäksi mm. 16.10. Joe rantakylä 240(18a) m (KLi) ja 4.11. Rää Vuoniemi 127(6a) m (LV).

Paikalliseskittymät alkoivat kasvaa lokakuun puolivälissä. Parhaimmillaan yhdelle paikalle oli kertyneenä tuhansia lintuja, ei kuitenkaan aivan parhaiden vuosien malliin. Suurimpia kertymiä joulukuun alkuun asti: 16.10. Kes kk 400 (KM) ja Toh Kemie 800 (AP), 18.10. Kii kk 1000 (HPö), 18.10. Toh Kemie 4500 (HKi) ja Kes kk 800 (HKo,MH), 11.11. Toh Kemie 900 (HKi), 12.11. Lie keskusta 2300 (PT), 15.11. Toh Kemie 2000 (HKi), 18.11. Joe keskusta+Niinivaara 1500 (HKo) ja Juu kk 1500 (HL), 24.11. Joe Niinivaara 1500 (JaV) sekä 1.12. Joe Noljaikka+Niinivaara 2300 (JaV,PZ).

Hippiäinen *Regulus regulus*

Hippiäisellä liikehdintää havaittiin lähinnä Rääkkylä-Kitee akselilla: Kit Kyyrönniemi 20.9. 40 kiert (MH), 28.9. 60 kiert (MH,KKä) ja 6.10. 60 kiert (MH), Rää Vuoniemi 23.9. 50 kiert (MH) ja 14.10. 38 SE (PZ,VT) sekä Rää Samppaanniemi 24.9. 50 kiert (MH). Ainoat vaellushavainnot muualta: Joe Höytiäisen kanavan suisto 19.9. 2 NW (PZ) ja 1.10. 8 W (HKo,VT).

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Pyrstötiäisellä oli ennätyskellisen voimakas vaellus koko Suomessa ja Baltiassa ja elo-joulukuulta kertyi Pohjois-Karjalassa havaintoja yli 7000 pitkäpyrstöstä. Pesinnät menivät ilmeisesti hyvin ja jo alkukesästä lähtien nähtiin suuria parvia eri puolilla maakuntaa: 16.6. Lie Riuttajärvi 20 (PT), 24.6. Vär Patsola 21 N (HKi), 7.7. Kii Keskijärvi a24 kiert (UP), 20.7. Lie Patvinsuo 36 p (P.Martikainen,H.Lappalainen) ja

23.7. Kit Päätynlahti 25 p (PH,HPö).

Ensimmäinen vaeltava parvi nähtiin Kon Pyytivaarassa 13.8., jolloin 43 S (VMS). Vaellus alkoi voimistua toden teolla kuitenkin vasta syyskuun alussa, oli voimakkaimmillaan kuu-kauden ajan syyskuun viimeisen ja lokakuun kolmen ensimmäisen viikon ajan ja jatkui sitten vähitellen laantuva marraskuun puoliväliin (kuva 1). Eniten havaintoja kertyi perinteisiltä vaelluslintupaikoilta Kesälahdelta, Kiteeltä, Rääkkylästä ja Joensuusta. Ilahduttavan paljon havintoja saatiin tällä kertaa myös Lieksasta Pielisen rannoilta.

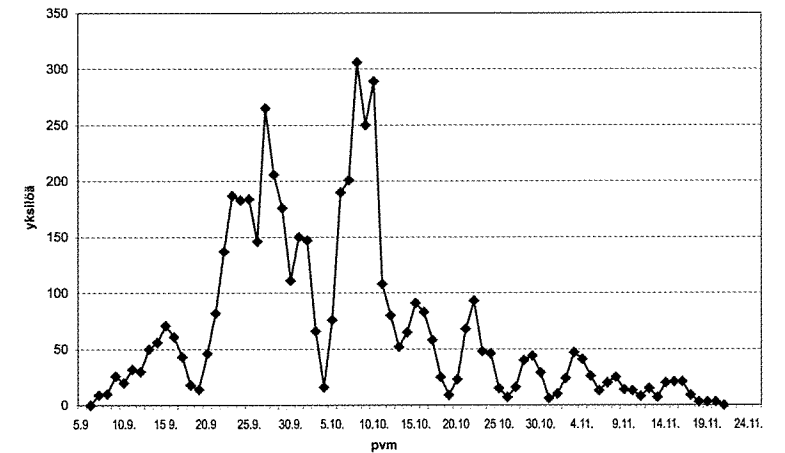
Ensimmäinen pieni huippu syyskuun puolessa välissä, mm. 10.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 40 kiert (PZ,UP), 13.9. Lie Patvinsuo 45(2a) (PT) ja 14.9. Rää Vuoniemi 68(3a) (KLi,HM). Huippuvaiheen havaintosarjat parhailta paikoilta kuvannevat parhaiten vaelluksen kulkua:

Kit Kyyrönniemi: 23.9. 130 (KKä), 25.9. 105(8a) W (HKo,MH), 26.9. 110(8a) W (HKo,MH), 28.9. 410 WNW (MH,KKä), 2.10. 100 (MH), huippuna 9.10. 475(24a) NW (P.Rantanen) ja vielä 16.10. 100 NW (MH).

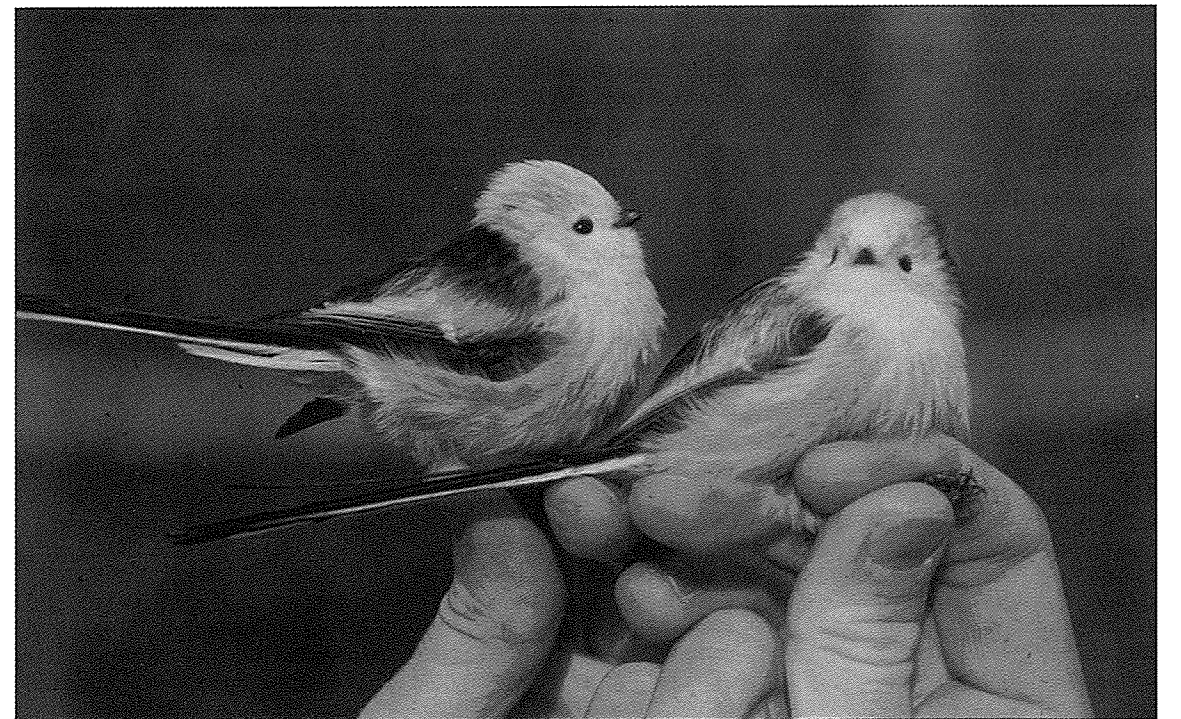
Rää Vuoniemi: 23.9. 45(4a) NW (HM), 7.10. 51(6a) SE (HM,HKo,PH,HPö), 9.10. 29(4a) NW+SE (HM), 12.10. 38(5a) NW+SE (HKo) ja 14.10. 51 NW+SE (PZ,HM,VT,MH, TN).
Joe Pyhäselän ranta: (Hasanniemi-Marjala): 24.9. 51(4a) (PZ,HKo,VT), 1.10. 194 (HKo,VT,KLi), 2.10. 41(5a) NW (KLi), 7.10. 159(5a) (UP,HKo,PH,HPö), 15.10. HÖYLAS 43 r (AL),

21.10. 100(4a) (UP) sekä 23.10. 71(6a) (OG,KLi).

Yksittäisistä paikoista eniten pyrstötiäisiä nähtiin Kes Totkunnienemessä, josta oli kuitenkin ilmoitettu vain yhteissumma: 3.10. mennessä 1805(126a) (HC). Isoimpia lukuja muualta: 21.9. Lie Pieni Palovaara 50(4a) (PT), 24.9. Rää Samppaanniemi 60 (MH), Lie Kotola 60(4a) (AK,

Kuvaaja 1. Pyrstötiäisvaelluksen kulku syksyllä 2000 (kolmen päivän liukuvina keskiarvoina).

Pyrstötintit liikehtivät ennätysvilkaasti syksyllä 2000. © Juha Miettinen

MR) ja Lie Rännänvaara 40(3a) SW (PT), 27.9. Rää Samppaanniemi 50 (MH), 6.10. Lie Sipolansaari 115(6a) (PT) sekä Joe Rantakylä 9.10. 48(8a) SE-SW ja 10.10. 50(7a) SE (KLi).

Huipun jälkeen nähtiin vaeltavia pikkuparvia tasaisesti marraskuun puoleen väliin saakka, mm. 28.10. Kes Ruokkeenniemi 20 kiert (HKo,MH), 4.11. Rää Vuoniemi 26(3a) (LV) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 37(3a) NW (PZ) sekä Lie Tainionvaara 7.11. 20(4a) (PT) ja 15.11. 27 p (PT). Parin viikon tauon jälkeen viimeiset vaeltavat nähtiin 2.12. Joe Marjalassa: a13 SW (HKo,MH,VJ,PM,PP) ja a11 korkealla E (KLi,KLa). Tämän jälkeen parvet asettuivat talviteloilleen.

Hömötiainen *Parus montanus*

Lähes olematon vaellus, havainnot vain 185 linnusta. Ensimmäiset 12.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 15(3a) W (PZ,VMS). Suurimmat määrät vaatimattomasti 11.9. Kon Nälkövaara 27 m (MP), 14.9. Rää Vuoniemi 37(6a) SE (KLi,EV), 15.9. Joe Kontiosuo a20 NW (KLi) ja 6.10. Lie Sipolansaari a15 SE (PT) ja viimeiset 21.10. Kit Hatunvaara 6 m (MH) ja Ilo Koivusuo 3 NW (PZ).

Lapintiaisen *P. cinctus*

Neljä havaintoa, joista Patvinsuon lintuun ilmestyi sama yksilö: 6.10. Kit Kyyrönniemi 1 kiert (MH), 12.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 p hömötiäisparvessa (PT), 14.10. Lie Savijärvi 1 p (HHö,VMS) ja 16.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 tiäisparvessa (KLe).

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Havainnot kuudesta linnusta, vain yksi havainto viittasi vaellukseen: 23.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2 puita pitkin NW/SE (PZ).

Kuusitiainen *P. ater*

Elokuun lopulta ilmoitettiin vaellukseen viittaavia havaintoja 74 linnusta, joista ensimmäinen 25.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 NW (PZ,OG). Suurimmatkin päiväsummat alle kymmenen lintua: 17.9. Rää Vuoniemi a5 NW (HM), 24.9. Rää Samppaanniemi 5 kiert (MH), Kit Kyyrönniemi 25.9. 5 NW (HKo,MH) ja 28.9. 5 m (MH,KKä), 7.10. Rää Vuoniemi 9(2a) SE (HM,HKo,PH,HPö), 9.10. Kit Hatunvaara 5 N (HKo,MH) sekä 14.10. Rää Vuoniemi 8(2a) SE (PZ,VT,

MH,TN). Viimeinen ilmeisesti vaeltava 19.10. Joe Hasanniemi 1 p (KLi).

Sinitiaisen *P. caeruleus*

Melkoisen vaatimaton syksy sinitiaisen vaelluksen, kaikkiaan havainnot 350 vaeltajasta syys-lokakuussa. Suurimpia määriä alkusyksystä: Joe Höytiäisen kanavan suisto 10.9. 35 NW (PZ,UP), 13.9. 31 NW (PZ) ja 14.9. 57 NW (PZ,JaV,UP) sekä 14.9. Rää Vuoniemi 15(3a) (KLi,EV). Sen jälkeen 24.9. Rää Samppaanniemi 15 (MH) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 14(3a) (HKo,VT), 26.9. Kit Kyyrönniemi 30 (MH), 11.10. Rää Vuoniemi 15(4a) SE (HKo,MH,PH,HPö), 16.10. Kit Kyyrönniemi 25 NW (MH) sekä 21.10. Joe Linnunlahti 23(6a) (KLi). Myöhäisimmät 13.11. Joe Linnunlahti 7(3a) m (KLi).

Talitiaisen *P. major*

Sinitiaisen tapaan vaatimaton vaellus, havainnot 250 linnusta. Ensimmäiset 13.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 2 NW (PZ) ja 14.9. Rää Vuoniemi 15(6a) SE (KLi,EV). Vaellus jatkui lokakuun puoliväliin esimerkiksi Kit Kyyrönniemessä seuraavasti: 25.9. 7(2a) W (HKo,MH), 26.9. 32(6a) W (HKo,MH), 28.9. 15 m (MH,KKä), 2.10. 25 m (MH), 9.10. 8 m (P.Rantanen) ja 16.10. 10 NW (MH). Suurimpia summia muualta: 24.9. Rää Samppaanniemi 40 m (MH), 28.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 33 NW (PZ), Rää Vuoniemi 7.10. 11(3a) SE (HM,HKo,PH,HPö), 11.10. 10(4a) (HKo,MH,PH,HPö) ja 14.10. 5 SE/NW (PZ,VT). Viimeinen 29.10. Joe Aavaranta 1 W (PZ).

Pähkinänakeli *Sitta europaea*

Vaellushavainnot vain Kes Totkunniemi 10.9. 5(2a) W ja 11.9. 1 m (HC) sekä 28.9. Nur Petäiskylä 1 tiäisparven mukana (VT) Lisäksi Joe Iiksenvaara marras-joulukuun vaihteessa 1 p (K.Ratilainen/PZ).

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Kaikki vaellukseen viittaavat havainnot: 25.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 NW (PZ,OG), 22.9. Joe Aavaranta 2 W (PZ) ja 24.9. Rää Samppaanniemi 2 kiert (MH).

Harakka *Pica pica*

Pari mahdollisesti vaellukseen liittyvää havaintoa Joe Höytiäisen kanavan

suistossa: 15.8. a8 W (PZ) ja 1.10. 1 W ja a13 W/kiert (HKo,VT).

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Suurin osa havainnoista koski yksittäisiä-muutamia paikallisia lintuja maakunnan eteläosassa: Kesälähdellä 10-12 lintua mm. 1.8. Aittolahti 5 p (KM), 8.9. keskusta 4 p (KM), 20.12. keskusta 2 p (KM) ja 24.12. Poroniemi 1 p (KM), Kiteellä 4-5 lintua mm. 1.8. Puhos 1 p (MH), 15.8. maaseutuopisto 2 p (JM) ja 20.9. Hatunvaara 1 SE (MH) ja Värttilässä 3 lintua: 7.9. Niirala 1 p (M.Saukkonen/HKi) ja 1.12. Patso 2 p (E.Nylander/HKi). Muualta 15.8. Lie Riikolanlampi 1 p (R.Riikonen/EL) ja 26.9. Lip Härkinvaara 1 SE (PZ). Yleisestä niukasta linjasta poiketen Kes Totkunniemestä ilmoitettiin 48 lintua väliltä 2.8.-3.9. (HC) havaintoja kuitenkin erittelemättä.

Närhi *Garrulus glandarius*

Kohtalainen vaellus, syyskuun alusta lokakuun puoleen väliin havainnot 250 linnusta. Ensimmäiset 2.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 4 NW (PZ), sen jälkeen parhaat päivät: 25.9. Rantakylä 15.9. 15(6a) m, 20.9. 11(6a) m ja 21.9. 11(5a) m (KLi), 24.9. kovin vaelluspäivä, jolloin Rää Samppaanniemi 44 m (MH) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 18(9a) W+SE (HKo,VT), Kit Kyyrönniemi 25.9. 17(4a) W ja 26.9. 11(3a) W (HKo,MH), 2.10. Joe Hasanniemi 10(7a) S ja Linnunlahti 3(2a) NW (KLi) sekä vaelluksen lopussa Kit Kyyrönniemi 11.10. 5 m (MH,EVo), 16.10. 4 NW (MH) ja 17.10. 2 NW (MH). Lisäksi 12.10. suuri paikalliskertymä: Kii Satulavaara 47(2a) p (HPö).

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Suurimmat keskittymät edellisvuosien tapaan Joensuussa, missä myös suurin osa vaeltavista linnuista nähtiin. Joensuussa siis 8.8. Pilkkio 100 p (UP), 9.9. Kontiosuo 70 p (KLi,KLa), 16.9. Multimäki 90 p (HKo), 1.10. Pilkkio edelleen 100 p (UP) ja 13.10. Kontiosuo 70 p (HM). Muualta 11.8. Vär keskusta 100 p (HKi). Kaikki vaellukseen viittaavat havainnot: Joe Höytiäisen kanavan suisto 31.7. 6 kiert (HKo) ja 11.8. 3 p/NW (PZ), 24.9. Joe Nuottaniemi 2 W (PZ,TZ), 2.10. Joe Hasanniemi 22(6a) N-NE (KLi) ja

Kit Kyyrönniemi 2 m (MH), 10.10. Kon Jakokoski 1m (MP), 16.10. Joe Rantakylä 8(3a) korkealla E-SE (KLi) sekä vielä Joe Linnunlahti 21.10. 4(2a) E-SE ja 23.10. 1 korkealla SE (KLi).

Viiherpeippo *Carduelis chloris*

Havainnot liikehdinnästä sekä suurimmat paikalliskertymät: 18.9. Kit Kyyrönniemi 20 m (MH,KKä), 7.10. Rää Vuoniemi 14(3a) SE (MH,HKo,PH,HPö), Joe Linnunlahti 3.11. 70 p (UP), 7.11. 31(5a) m (KLi) ja 13.11. 33(4a) E-SE (KLi) sekä 26.11. Joe Nolja 30 p (UP).

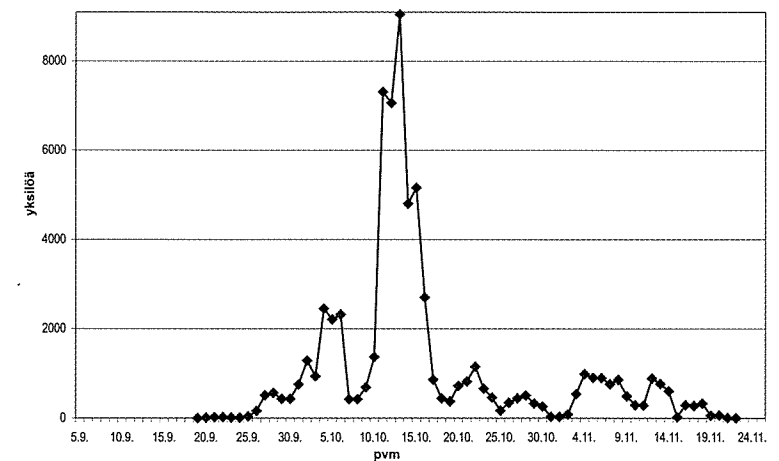
Vihervarpunen *C. spinus*

Runsa esiintyminen. Liikehdintä alkoi elokuun puolivälissä, voimistui syyskuun alussa ja oli voimakkaimmillaan sen lopussa. Siitä vaellus jatkui hiljalleen laantuen marraskuulle asti. Kaikkiaan ilmoitettiin runsaat 9000 muuttavaa vihervarpusta.

Ensimmäiset muuttavat 15.8. Joe Aavaranta 30 W (PZ), lisäksi elokuussa 27.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 75 W-NW (PZ) ja 28.8. Lie Julkuvaara a118 p (PT). Ensimmäinen piikki muutossa syyskuun toisella viikolla, mm. Joe Höytiäisen kanavan suistossa 9.9. 80 W (PZ), 11.9. 150 m (KLi, HKo), 12.9. 200 m (PZ) ja 13.9. 200 W (PZ). Muutto huipentui syyskuun lopussa ja lokakuun alkupäivinä: 23.9. Kit Kyyrönniemi 1600 m (KKä), 24.9. Rää Samppaanniemi peräti 3500 NW (MH) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 600 W (HKo,VT), 27.9. Rää Haapasalmi 300 m (MH) sekä 2.10. Kit Kyyrönniemi 150 m (MH) ja Joe Hasanniemi 460(30a) S (KLi). Jälkijoukkoja 6.10. Kit Kyyrönniemi 50 m (MH) ja Lie Sipolansaari 165(10a) m (PT), 9.10. Kit Kyyrönniemi 112 m (P.Rantanen), 15.10. Lie Sipolansaari 85 m (PT) ja vielä 13.11. Joe Linnunlahti 60(11a) SE (KLi). Sen jälkeen lähinnä paikallisia. mm. 16.11. Joe Linnunlahti a50 p (PZ) ja Sirkkala a 160 p (KLi), 26.11. Joe Yliopisto a66 p (KLi), sekä vielä 13.12. Joe Nolja 15 p ja Honkaniemi a30 p (UP).

Urpiaisen *C. flammea*

Erittäin voimakas vaellus. Etenkin muutopiikki lokakuun puolessa välissä oli ennätysellisen voimakas monin paikoin Suomessa. Muutto alkoi syyskuun viimeisellä viikolla kiihtyen siitä vähitellen ensimmäiseen huip-

Kuvaaja 2. Urpiasvaelluksen kulkua syksyllä 2000 (kolmen päivän liukuvina keskiarvoina).

puun lokakuun alussa. Hurja päämuutto tapahtui 10.-16.10. ja sen jälkeen nähtiin vielä pari pienempää huippua lokakuun lopussa ja marraskuun alussa (kuva 2). Kaikkiaan ilmoitettiin melko tasan 60000 muuttavaa urpiaista. Marraskuun lopulta lähtien havaittiin paikallisia lintuja satapäisinä parvina lähes läpi talven.

Alkuvaiheen paras päivä 28.9. jolloin Kit Kyyrönniemi 750 SE (MH, KKä) ja Joe Höytiäisen kanavan suisto 300 NW (PZ). Lokakuun alun parhaita päiviä olivat puolestaan 1.10. Lie Tainionvaara 700(36a) (PT), 2.10. Kit Kyyrönniemi 600 SE (MH) ja Joe Hasanniemi 580(55a) S (KLi), 3.10. Lie Tainionvaara 1600(52a) (PT), 5.10. Lie Sipolansaari 5100(64a) ja Tainionvaara 500(12a) (PT) sekä 6.10. Kit Kyyrönniemi 700 SE (MH).

Päämuuttovaiheessa nähtiin useammasta paikasta päivässä tuhansia muuttavia urpiasia: 10.10. Kit Kyyrönniemi 950 NW (HKo,MH), 11.10. Rää Vuoniemi 2100(150a) SE (HKo, HM,PH), samana päivänä myös Kit Kyyrönniemessä tuhansia (MH, EVo), 12.10. Rää Vuoniemi 6700 SE (HKo, HM,JaV,AN,HPö), Kit Kyyrönniemi nn10000 (MH,EVo) ja Joe Rantakylä 2000 SW-W (KLi), 14.10. Rää Vuoniemi 1370 SE 6.50-11.00 (PZ,VT, HM) ja 2250(13a) SE 15.00-17.00 (MH,TN) sekä Kit Hatunvaara 3000 p (PZ), 15.10. Kit Hatunvaara 2700 SE, 1300 p (PZ,MH) ja Kit Kyyrönniemi 1600(9a) SE+W (MH,TN) sekä vielä 16.10. Kit Kyyrönniemi 1000 NW (MH).

Huippuvaiheen jälkeen suurimpia päiväsummia olivat mm: 21.10. Joe Linnunlahti 630(55a) (KLi), 23.10. Kit Hatunvaara 700 kiert/m (MH) ja Joe Linnunlahti 680(46a) (KLi), Rää Vuoniemi 29.10. 650(16a) (KLi) ja 4.11. 1129(35a) (LV) ja Joe Linnunlahti 7.11. 860(68a), 8.11. 935(60a) sekä vielä 13.11. 1455(73a) m, ja 18.11. 400 p (KLi).

Marraskuun puolesta välistä nähtiin lähinnä paikallisia ja kierteleviä parvia, kuitenkin muuttavina vielä esim. 16.12. Rää Vuoniemi 130(11a) ja Suuri Onkamojärvi 200(2a) (KLi,HKo,HM) sekä 23.12. Joe Aavaranta 300 W (PZ). Loppusyksyn suurimpia paikalliskertymiä: 17.11. Joe Linnunlahti-Hasanniemi 600 p (KLi), 26.11. Kesälahti 1390(5a) p (KM) ja 2.12. Kes Varmonniemi 1000 p (HKo, MH) ja Juuka 750(6a) p (HL).

Tundraurpiainen *C. hornemanni*

Kovasta urpiasvaelluksesta huolimatta tundraurpiasesta tehtiin vain muutama havainto loppusyksystä, joten urpiaisten joukossa ei näitä pikkuserkkuja ainakaan suurempia määriä ilmeisesti ollut. Kaikki havainnot: 4.11. Joe Marjala 2 p (AL), 26.11. Lip Härkinvaara 1 p (PZ,TZ), 2.12. Kes Varmonniemi 1 p (HKo,MH), 16.12. Toh Kostamo 1 p ja Rää Suuri Onkamojärvi 7(2a) p (KLi,HKo) ja 24.12. Joe Repokallio 1 p (TT).

Kirjosiipikäpylintu

Loxia leucoptera

Vain muutama havainto Lieksasta

28.8. Julkuvaara 5 S sekä Sipolansaari 1.9. 4 S ja 3.9. ä1 (PT) ja Kesälahdel-ta 10.9. Totkunniemi 1 p (HC).

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra* Ensimmäiset 19.7. Joe Nolja 6 a6 NE (UP) ja 14.9. Kit Hatunvaara 3 NE (PZ). Loka-marraskuussa jonkin ver-ran liikehdintää. mm. 12.10. Joe Ran-takylä 31(4a) S (KLi), 6.11. Kon Jako-koski a13 kiert (VMS,IU,AO) sekä Joe Linnunlahti 7.11. 20(2a) m, 9.11. 13(2a) SE ja 17.11. 26(4a) m (KLi).

Iso-/pikkukäpylintu

L. curvirostra/pytyopsittacus

Isokäpylinnusta havaintoja vain alku-kesästä, joten määrättämättä jääneet käpylinnutkin lienevät valtaosin pienempiä. Syyskuulta muutama havain-to, esim. 14.9. Kit Hatunvaara 16(2a) NW ja 15.9. Vär Sääperi 4 SW (PZ). Loka-marraskuussa luultavasti pikku-käpylintujen melko runsasta liikehdintää. Suurimpia päiväsummia: 10.10. Kit Hatunvaara 25(5a) SW (HKO,MH) ja Joe Rantakylä 12(5a) m (KLi), 15.10. Kit Hatunvaara 27 m (PZ,MH,TN,AN), 19.10. Rää Haapasalmi 25 m (MH), 21.10. Ilo Koivusu-uo 23 E-SE (PZ), Kit Hatunvaara 23.10. 50 p/m (MH) ja 28.10. 55 NW-NE (PZ) sekä 7.11. Lie Tainionvaara 120(12a) m (PT), Joe Linnunlahti 35(8a) m (KLi) ja Rää Vuoniemi 5 m (PZ). Marras-joulukuussa siellä täällä

kierteleviä muutaman yksilön parvia.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Tilhen tavoin hyvän pihlajanmarjasa-don ansiosta kuurnalla melko runsas esiintyminen, joka alkoi lokakuun puolivälissä ja jatkui siitä tasaisesti talven tuloon asti ilman suurempia huippuja.

Muuttavina ilmoitettiin 237 lin-tua, joista 16.10. Joe Rantakylä a6 SW (KLi), 21.10. Ilo Koivusuo 13 SE (PZ), 22.10. Rää Vuoniemi 6 SE (HKO,HM,KLe,ANy,LV), 23.10. Lie Pankakoski 8 S (PT), 4.11. Rää Vuoniemi 6 (LV) ja 7.11. Joe Linnunlahti 21(5a) (KLi) ja Lie Tainionvaara 20 S (PT). 'Huip-pu' 17.11., jolloin Kon Pitkäranta a35 E ja Joe Linnunlahti 47(6a) NW (KLi), 18.11. Joe Linnunlahti 12(3a) m (KLi), ja vielä 13.12. Kon Pyy-tivaara a15 SW (VMS).

Paikallisia kuurnia ilmoitettiin joulukuun alkuun mennessä noin 150 pikkuparvissa, esim. Joe Nolja 6 a6 SW (KLi), 21.10. Ilo Koivusuo 19.10. 5 (OG), 28.10. 9 (AL), 11.11. 5 (AL), 15.11. 10 (UP), 26.11. 28(2a) (UP) ja 30.11. 5 (UP). Muualta suu-rimmat parvet Lie Kotola 30.10. 11 ja 15.11. 27 (PT), 18.11. Rää Haapasal-mi 7 ja 2.12. Joe Repokallio ainakin 15 (useat), sekä Juu kirkonkylä 10 (HL). Joulukuussa kertymät hieman kasvoi-vat, mutta siitä tarkemmin talvikatsa-uksessa.

Punatulokku *Pyrrhula pyrrhula*

Syyskuun lopusta alkaen melko reipas-ta liikehdintää marraskuulle saakka. Parhaiten muuttoa havaittiin Joe Lin-nunlahdella, josta seuraava havainto-sarja (KLi): 2.10. 40, 19.10. 145(38a) [105E-S,40SW-NW], 21.10. 115(26a), 23.10. 60(12a), 7.11. 105(34a), 13.11. 60(14a), 17.11. 30(9a), ja 18.11. 21(6a) m. Suurimpia määriä muualta: 7.10. Joe Rantakylä 106(24) SW (KLi) ja Lie Sipolansaari 34(7a) m (PT), 9.10. Kit Kyyrönniemi 78 m (P.Rantan-nen) ja Joe Rantakylä 64(18a) m (KLi), 15.10. Lie Sipolansaari 37(10a) m (PT), 16.10. Joe Rantakylä 44 m (KLi), 21.10. Lie Pankakoski 41(16a) (PT) ja vielä 26.11. Joe Aavaranta 18 m (PZ).

Nokkavarpunen

Coccothraustes coccothraustes

Yksi havainto jo kesäkuulta: 26.6. Lie keskusta 1 SE (PT). Syyskuun lopus-ta lähtien muutamia kierteleviä lintu-ja. Suurin osa havainnoista Kit Hatun-vaaralta: 28.9. 10 kiert/E (MH), 22.-10. 1 m (PZ), 23.10. 1 p/kiert (MH), 26.10. 1 W (MH), 27.10. 3 m/kiert (MH) ja 28.10. 1 N/p (PZ). Muualla 2.10. Joe Hasanniemi 1 SE (KLi), Joe Niinivaara 7.10. 3 p (HKO,PH,HPö) ja 13.10. 1-3 p (HM), 23.10. Joe Linnun-lahti 1 NW räkättiparvessa (KLi) ja Lip Ylämylly 2 p/W (HKO), 3.11. Joe Hasanniemi 1 p (UP) ja 12.11. Rää Haapasalmi 1 p (MH).

konloppuna, jolloin vuorovesi on mahdollisimman alhaalla. Porukka jaetaan 3-5 hengen ryhmiin ja lähete-tään karttojen ja radiopuhelimen kanssa matkaan. Yksi joukko saa aina laguunin laskettavakseen ja voi tehdä sen hitaasti autolla liikkuen, muut ovat jalkapatikassa hietikoilla, pen-koilla ja särkillä. Yksi joukosta pitää kirjaa, muut laskevat. Kaukoputkista on kova pula, nyt oli mukana kolme putkea, enemmän kuin koskaan en-nen!

Paljon flmingoja ja kahlaajia

Walvis Bay on monien pohjoisten ves-ilintujen talvehtimisalue, mutta siel-lä on myös eteläisiä muuttolintuja. Esimerkiksi ihmisten yrityksistä huo-limatta flamingot eivät ole alkaneet pesiä alueella, joten talvilaskennassa niitä lasketaan jopa 90 000, mutta ke-sälaskennassa jäädyään yleensä pariin kymmeneen tuhanteen. Mikäli fla-mingojen tai muiden lajien määrä on vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen, aletaan etsiä syytä siihen. Tänä vuonna laskimme 28 500 flmingoa ja 15 000 pikkuflmingoa, mutta normaalisti tähän aikaan vuodesta niiden pitäisi olla Pohjois-Namibian Etoshan suola-aavikolla tai Magkadigkadi Pa-nilla Botswanassa. Etoshan sateet oli-vat myöhässä, mikä selittää osan, mutta Magkadigkanissa tietyvästi oli vettä, mikä tieto ei ilmeisesti ollut vielä välittynyt flmingoille! Lasken-taa seuraavilla viikoilla ilmeni, että viivyttely koitui flmingojen tuhoksi, sillä laguunissa vapautui rikkikaasuja, jotka tappoivat nilviäiset ja satoja fla-mingoja kuoli nälkään. Pikkuflamingot levien syöjinä säästyivät tältä koh-talolta.

Tammikuun v. 1999 laskennan yleisimmät lajit olivat flmingojen li-säksi kuovisirri (41 400), pulmussirri (9000), ruskovyötylli (8500), pikku-sirri (6600), mustakaulaiikka (5400), kalatiira (4500), avosetti (1800), tundrakurmitsa (1600), punakuiri (1500), hietatylli (1300) ja karikukko (1300). Kuovisirrejä oli kolminkertai-nen määrä normaaliin verrattuna, se-litykseksi tarjotaan joko hyviä lisääntymisvuosia pohjoisella pallonpuolis-kolla tai Walvis Bayn lietealueiden laajentumista, mikä houkuttelee ai-emmin muualla talvehtineita kuovi-sirrejä tänne. Toinen mielenkiintoi-

nen havainto oli ruskovyötylli, jonka määrä ylitti ennätykseen. Laji pesii alu-eella ympäri vuoden, mutta se pesii hyvinä sadevuosina mieluummin sisä-maassa, missä on vähemmän petojen ja ihmisten aiheuttamaa häiriötä. Walvis Bayn Ramsar-alueella on 60-70% tämän lajin (*Charadrius pallidus*) maailman populaatiosta. Laskennan tulokset esitetään myös ryhmiteltyinä: Afrikan sisäiset muuttajat (53 500), palearktiset kahlaajat (76 700) sekä lokit ja tiirat (31 500). Kaikkiaan las-kimme 162 000 lintua sekä useita tu-hansia tunnistamattomia tiiroja ja muita rantalintuja – liian kaukana, lennossa tai liian nopeita tarkkaan las-kentaan ja tunnistukseen. Harvinais-suiksiakin joukosta aina löytyy: tällä kertaa ne olivat punajalkaviklot, vesi-pääskyt, euraasian meriharakka (afri-kanmeriharakka on melko yleinen täällä), sekä jänkäsirriäinen. Minulla oli ilo löytää vesipääskyt, joiden ole-massaolo tiedettiin etukäteen, mutta oli vähällä jäädä laskennasta pois. Näin kävi mustapyrstökuiirille, joka oli tavattu edellisellä viikolla, mutta ei löytynyt laskentaan.

Laskijan on tunnettava linnut

Olen aikaisemmin ollut kerran heinä-kuun talvilaskennassa, silloin oli laje-ja paljon vähemmän, sää kylmä ja tuulinen. Nyt saimme nauttia erit-täin miellyttävästä puolipilvisestä ke-säsäästä. Laskennan jälkeen kokoon-nuimme lauantaia "Keith's look-outiin" kenttälounaalle ja antamaan tuloksiamme. Paikka on lintutorni ja lasitettu "piilo" erään suola-altaan reunalla, erittäin hyvä paikka katsel-la tiiroja, avosetteja ja flmingoja. Sunnuntaina söimme ison lounaan Keithin kotona ja tulosten laskenta alkoi siinä yleisen seurustelun lomasa. Laskennan järjestää Walvis Bayn lintuyhdistys harrastajapohjalta. Yh-distyksen puheenjohtaja Keith Wear-ne on liikkeellepaneva voima ja vas-taa organisaatiosta sekä siitä, että tu-lokset toimitetaan sekä Namibian ympäristö- ja turisminministeriön luonnonsuojeluosastolle, FitzPatrick Instituuttiin Etelä-Afrikkaan että IUCN:ille. Varsinkin FitzPatrickista tulee kommentteja laskennasta ja sen tuloksista, mm. epätavalliset määrä-ja lajihavainnot tarkistetaan, jolloin

myös harrastelijoiden tekemät mah-dolliset rari-havainnot saavat vahvis-tuksen. Keith ottaa mielellään laski-joita mukaan, mutta hän haluaa myös itse testata, mitä hänelle tunte-mattomat laskijat osaavat ja tenttaa heidät haastatteleamalla tai ottaa omaan porukkaansa. Muutama vuosi sitten olin ensimmäisen päivän Keit-hin mukana, ensin hän piti minua ylösottajana, sitten laittoi laskemaan muutamia lajeja ja päivän loppuun mennessä olin vakuuttanut hänet siinä määrin, että illalla hän mainitsi jollekulle: "She knows her birds", seuraavana päivänä sain olla laskijana toisessa porukassa. Tälläkin kertaa hän kysyi muutaman kerran: "How well do you know your birds?" Tällä kertaa meille tuli erimielisyyttä siitä oliko yhdellä suola-altaalla yksi vai kaksi punajalkavikloa, minä kerroin nähneeni kaksi, hän yhden. Lyönpä vetoa, että Keith kävi laskennan jäl-keen katsastamassa altaan löytäkseen sen toisen. Hänen epäilynsä oli, että näin suokukkoja! Niitäkin siellä kyllä oli.

Namibia – hieno lintumaa

Namibia on erittäin hieno lintumaa, sieltä löytyy reippaasti yli 500 lajia, joista endeemisiä kolmisenkymmen-tä. Asutus on pakkautunut tietyille alueilla ja suurin osa maata on asuma-tonta aavikkoa tai kuivaa savannia, joten linnut saavat olla rauhassa. At-lantin rannikkoa on yli 2000 km. Nyt tällä matkallani, ilman kovin suuria ponnistuksia, sain listaan 220 lajia. Hyvin suunniteltu parin viikon kier-os voisi helposti tuottaa 300-350 la-jia, johon saisi suurimman osan endeemisistä, sillä niiden esiinty-misaluet on tarkkaan kartoitettu ja yleisesti tiedossa. Ongelma on vain siinä että maa on laaja, lähes kolme kertaa Suomen kokoinen, joten ajoa tulee paljon ja auton vuokraus on kal-lista. Katsokaapa kartasta reittiä Windhoek — Walvis Bay — Damara-land (Khorixas, Kamanjab) — Kaoko-land (Opwuo, Kunene) — Oshakati — Etosha National Park — Windhoek – ei tarvitse mennä nykyisin turvatto-malle Kapriville lainkaan ja listaa syn-tyy! Nyt oli muuten haarahaukkojen aika, ajoittain tuntui, että taivas on niitä mustanaan!

Lintulaskentaa Walvis Bayn Ramsar-alueella Namibiassa

Pirjo Saramäki

Tammikuuisena lauantaia v.1999 koontui parikymmenpäinen joukko Probstin kahvilaan Walvis Bayn pikkukaupunkiin (kts. Afrikan Tähti -lautapeli) laskemaan paikallisen Ramsar-alueen vesilinnut. Alue käsittää koko kaupungin edustan laguunin ja siitä eteenpäin suolahaihduttamoi-

le, kaikki suola- ja osterialtaat, joita li-sätään jatkuvasti. Laskettavaa ranta-viivaa on useita kymmeniä kilometre-jä ja aikaa varataan 2 päivää, joskin laskenta vaikeutuu huomattavasti lämpöväreilyn vuoksi iltapäivällä ja päivät jäävät loppujen lopuksi aika ly-hyiksi. Kuumuuden ja varjottoman

auringon takia keikka ottaa kuitenkin voimille, kilometri toisensa jälkeen polttavaa rantahiekkaa ja suola-altaan tahmean pehmeää penkkaa jää taakse. Laskenta järjestetään kaksi kertaa vuodessa: talvella eli heinä-elokuussa ja kesällä eli tammikuussa, ja se on toimitettava sopivana täydenkuun vii-

Yölaulajat 2000

Markku Halonen

Yölaulajavuosi ei ollut aivan niin huikeaseva kuin edellisenä vuonna, mutta erinomainen kumminkin. Kaulushaikaralla, ruisrääkällä ja viiriäisellä kuitenkin jatkui noususuhdanne, ja ne esiintyivät ennätysellisen runsaina. Myös satakielikanta on elpynyt, ja viitasirkkalintuja tavattiin myös lähes viime vuotuisen malliin eli paljon. Tässäkin yhteydessä on hehkutettava viirusirkkalintujen ja miksei pikkukultarintojenkin invaasiota. Yksi yöretkien jännityksen luoja onkin juuri näiden kahden veijarin mahdollinen löytäminen. Tämän vuoden laskijoita olivat viita- ja luhtakerttunen.

Havainnointitehoa pidän varsin hyvänä, sillä juuri niiden harvinaisten perässä luokseminen kannusti monia kuunteluretkille. Erityisen mukavaa oli se, että myös pohjoisissa kunnissa kuunneltiin ahkerasti, eikä suotta. Esimerkiksi Juuan kesärallissa löytyi yllättävän paljon ruisrääkkiä ja useita viiriäisiä. Myös Lieksasta saatiin hurjia lukuja. Läheskään kaikkien havainnoijien nimet eivät näy katsauksessa, mutta heidänkin havaintonsa ovat aivan yhtä arvokkaita kuin muidenkin. Erityisen maininnan ja kiitoksen annan ”kuntavastaville”. Antoisia yölaulajaretkiä vuodelle 2002!

Kaulushaikara

Botaurus stellaris (43)

Pulloon puhaltajat eivät kylmää pelkää, joten ensimmäinen havaintokin tehtiin aikaisin 8.4. Out Systeemjärvelä (Hle). Huhtikuun 19.-20. päivän tienoilla olleen lämpimän ”höngän” myötä saapui haikaroiden vahva etujoukko aina Rääkkylään, Liperiin ja Joensuuhun. Muutokausi jatkui pitkälle toukokuulle, ja ainoa selvä muuttohavainto oli 17.5. Joe Höyläksen 1p läksi NW klo 7.50 (HKO ym.). Samana päivänä paikalla tavattiin eri otteeseen myös kolme paikallista lintua, joista OG kertoo seuraavaa; ”Kaulushaikarapari lensi soidinlennonoloista lentoa nokka toisen pyrstössä lähes kiinni

kierrellen viitisen minuuttia kanavanvarren ruovikoiden yllä. Paria katsellessani pomppasi samaan kaukoputken kuvaan kolmaskin kaulushaikara lietteen ja kanavan välisestä ruovikosta ajaen paria vähän kauemmas omalta reviiriltään, palaten sitten takaisin ruovikkoon puhaltelamaan pontevasti. Pari taas tipahti ruovikkoon panssariesteiden luona nousten ilmaan myöhemmin uudestaan. Tällä kertaa lintu siirtyivät kymmenisen minuuttia kiertelyään Marjalan ruovikoihin pudoten sinne”.

Laulukaudesta muodostui pitkä - aina huhtikuulta juhannukseen asti, ja haikaroita vaikutti olevan enemmän kuin menneinä vuosina. Tästä merkkinä muutamia uudet paikat, kuten 28.4. Pyh Sintsonlampi Ä1 (AO), 9.5. Rää Taitimenjärvi Ä2 (MH) sekä pohjoisimmat 9.-10.6. Juu Vuokko 1Ä +1 (VJ) ja muut rallaajat). Siis Juukaankin asti lentänyt uuhka sai melko nopeasti (naaraspuolisen?) kaverin. Parhaiten haikaroiden runsauden huomasi lintujärvien luvatussa maassa eli Rääkkylässä, missä oli ainakin 17 reviiriä. Sangenlahden sangen pienestä ruovikosta löytyi myös pesä (MV), mikä oli siinä mielessä outoa etten itse kuullut haikaraa paikalla koko kesänä uuseita kuunteluista huolimatta.

Erityinen tihentymä oli myös Kit Muljulan alueella - Kyöpelinvuoren lintutornille kuului 9.5. 4 lintua ja yksi näkyi lennossa (MH). Samana iltana myös Hatunvaara muistaakseni sai lajilistaansa ”botesta” uuden lajin - lintu kuului ilmeisesti Pitkälärveltä (PZ).

Haikarareviirien määrät ovat hie-man heitelleet viime vuosina, mutta käyrä on kuitenkin nousemassa: -96 29, -97 16, -98 32, -99 26 ja nyt vuonna 2000 43. Maakunnassa on voinut olla jopa noin 70 reviiriä, sillä esimerkiksi Polvijärven hyviä paikkoja ei ilmeisesti kuunneltu. Järvien ruovikointuminen luo jatkuvasti uusia pesimäpaikkoja, ja lajin kanta on hitaasti mutta varmasti kasvamassa eteläisen ja keskisen maakunnan alueella. Poh-

joisen maakunnanalueella pulloon puhaltelu on vielä harvinaista herkkua, ja juuri Joensuun seudulla kulkee lajin selvä säännöllisen esiintymisen pohjoisraja.

Viiriäinen *Coturnix coturnix* (12)

Erittäin hyvä viiriäisvuosi, joka alkoi jo varsin lupaavasti ”pohjoisesta käsin”, kun Juuassa järjestetyssä lintukisassa löytyi peräti 3 ääntelevää lintua. Seuraavassa kaikki havainnot kunnittain:

Juuka: 9.-10.6. Ruunasuo Ä1,9.-10.6. (MH,TN,AP), 10.06. Tuopanjoki Ä1, 10.06. Vuokko Ä1 (kesäral-liryhmät).

Joensuu: 19.6. Pilkko, Säteläntie Ä1 (UP).

Kontiolahti: 23.6. Kulho Ä1 (HKO), 27.6. Pilkko, Ruohosuo Ä1 (PZ). Pilkon lintu tulkittu samaksi kuin aiemmin Joensuun puolella äänne-lyt lintu (PZ).

Liperi: 22.6. Samulinne Ä1 (VJ,JuH,HaP), 25.6. Ahonkylä Ä1 (MH,TN), 25.6. Papeleonsaari, Salokyläntie Ä1 (MH,TN,VJ), 12.8. Roukalahti, Roukalahdenentie Ä1 (PP).

Rääkkylä: 23.6. Siurlahti Ä1 (MH, HKO), 30.6. Oravialo Ä1 (MH).

Värtsilä: 10.-24.06. Niirala Ä1 (PH, PZ ym.), joka ilmeisesti siirtyi ja ”byt-bytteli” seuraavaksi; 12.-22.7. Uusikylä Hopeakallio Ä1 (MH,Kai Hilditch,HKO)

Ruisrääkkä *Crex crex* (851)

Jälleen hurja vuosi. Rääkkä onkin tänä ja edellisvuotena ollut niin yleinen, että reviirien laskemisen mielekkyys käänsi. Kun liikutaan näin isoissa luvuissa ja havaintoja ilmoitetaan samoilta paikoilta pitkin kesää, on tarkkanäköisyyden suopiminen mahdotonta. Olenkin pyöristellyt kunta-kohtaisia lukuja rankalla kädellä, mieluummin vähän alas kuin ylöspäin.

Huomioitavaa oli, että rääkkiä oli paljon koko läänin alueella, myös pohjoisimmassa kunnissa siinä missä pe-

rinteisemmissä eteläisissä peltokunnissa. Pienoinen yllätys oli mm. se, että kesärallissa 9.-10.6. kuului Juuan kunnan alueella 40-50 rääkkää. Myös Lieksan kunnan kesän yhteisumma Ä190 lintua on huima (EL ym.). Pesintä saatiin varmistettua 21.6., kun Lie Varpasessa 2 aikuista kolmen poikasen kanssa (Leo Varonen/JRy). Tätä voinee pitää ensimmäisen saapumisaallon normaalina pesimäajankohdaksi - voi helposti kuvitella kuinka koiras siirtyi uudelle pellolle poikasten kuoriuduttua.

Juhannuksen jälkeen rääkät alkoivat totutusti vaihdella laulupaikkojaan, johtuen heinänteosta, jolloin lasikoiden pasmat menevät syystäkin sekaisin. Kuitenkin ainakaan Värtsilässä määrät eivät oleellisesti muuttaneet kesäkuun alun ja heinäkuun alun välisenä aikana - laakson pohjalla narisi noin 30 lintua (HKi,PZ ym.). Lintu saattavat kuitenkin vaihtaa vaihtua ja lisää narisijoita saapua ties miten kaukaa etelästä, ja siitä esimerkiksi 21.7. Rää Oravilahden Ä10, joista suurin osa uusia (MH). Vielä 24.7. kuului Polvijärven peltokunnassa yhdelle retkelle sievoiset 36 rääkkää (TT). Vielä elokuussakin rääkkä rahisi kohtalaisesti, ainakin 1.8. Vär Sääperin ympäristössä Ä8 (PZ). Viimeinen äänessä oleva 12.8. Lip Roukalahdella (PP).

Luhtahuitti *Porzana porzana* (99)

Vuoden 1999 143:sta linnusta pudottiin jonkin verran. Ensimmäinen saapui varsin myöhään, 23.5. Kon Pitkäranta Ä1 (UP). Huitteja tippui tämän jälkeen mukavasti lisää, mutta hyvin epätasaisesti ja tietyille alueille keskittyen. Esimerkiksi Lieksan alueella kesän saldo oli hienot 40 lintua (EL ym.), mutta Rääkkylän lintujärviti-hentymässä nuoltiin pohjalukemia. Lajia ei havaittu myöskään ralliionä Juuan kunnan puolella - ainoa rallissa havaittu lintu kuului Pol Martonvaaran puolelta. Muita tihentymiä olivat mm. 16.6.- Kit Päätyeäntie Ä12 (MH) ja 25.6. Out Systeemjärvi Ä20 (MH,TN). Laulukausi jatkui tutusti lähes heinäkuun loppuun asti, uusia lintuja löytyi hyvin vielä loppukesällä. Viimeinen 24.7. Lie Kevätlahti Ä1 (PZ).

Luhtakana *Rallus aquaticus* (2)

Vähissä jälleen kerran. Ainoat 15.6. Kit Päätye, perukka Ä1 (MH) ja 21.6.

Rää Hautalammen itäpää Ä1 (MH). Lajin harvinaisuus tuntuu siinä mielessä oudolta, että hyviä lintujärviä riittää täällä meilläkin. Kanat ovat yleensä lyöttäytyneet lokiin naapuriksi, jolloin myös niiden kuultavuus huononee lokiin metelöinnin takia. Järviä on kuitenkin kuunneltu paljon vielä lokiin vaimettuakin loppukesällä, joten se ei yksin selitä kanojen vähyyttä.

Luhtakana tuntuu pitävän osman-käämiköistä, joita ei niin paljon sitten enää olekaan (Kit Muljulasta löytyy runsaasti). Mutta kuitenkin eteläisen naapuriläänin puolella on melkoinen luhtakanatihentymä, ei kovin kaukana mm. Kiteeltä. Parikkalan Siikalahdella on vuosittain noin 30-50 luhtakanaa, mutta muualla Etelä-Karjalan alueella ei tavata kuitenkaan mainittavia määriä.

Liejukana *Gallinula chloropus* (3)

Muutama havainto tutuilta paikoilta: Kit Päätye, perukka 30.4. ja 25.6. Ä1 sekä 9.5. Rää Jouhtenuslampi, länsipää Ä1 (MH). Erikoisin havainto oli varsin pohjoiseen lentänyt liejukana, 10.6. Juu Juntulankylä Ä1 (Frans Silvenius, Andy Linden ym.).

Satakieli *Luscinia luscinia* (112)

Viime vuosina satakielikantamme on ollut melko alavireinen, mutta nyt pientä nousua on näkyvissä. Erityisesti huomioitavaa oli tällä kertaa lajin yleistyminen pohjoisissa kunnissa, kuten Lieksassa ja Kontiolahdella. Luulisi että suurimmat satakielimäärät löytyisivät rehevämmissä eteläisistä kunnista, mutta tässä saattaa ollakin osaselityksenä oikein ajoitettu kuunte- luaktiivisuus. Perinteisissä ja varsin hyvin kuunnelluissa satakielikunnissa, Liperissä ja Joensuussa tavattiin normaalisti laulajia, mutta Keski-Karjalan kunnissa olisi ollut varaa huomattavasti parempaan. Siellä syy havaintojen niukkuuteen oli ilmeisimmin alkukesän kuunteluiden vähyys.

Ensimmäinen lauloi 20.5. Lie Kotolassa (MR), ja siitä muutto jatkui aina kesäkuun ensimmäiselle viikolle. Normaalitytapauksessa toukokuun loppupuolella tulleet linnut laulavat aktiivisesti kaksi-kolme viikkoa, ja ne vaikenevat viimeistään juhannuksena. Esimerkiksi Rää Haapasalmella olleelta reviiriltä laulua kuului vain 27.5.-10.6. välisenä aikana. Laulukauden

jälkeen kuulee enää kirkkaita ja voimakkaita varoitusvihellyksiä, kuten kuului vielä 22.7. Vär Jänisjoen leirintäalueella (MH,HKO).

Pensassirkkalintu *Locustella naevia* (82)

Varhaisin pirisi 22.5. Rää Vänskänsal-mella (MM). Toukokuun 23.-25.päivä saapui selvä etujoukko, ja monet näistä varhaisista tulijoista tippuivat ruovikkoihin paikkoihin laulamaan. Joe Höyläksellä lauloi 23.5. Ä2 (KLi ym.) ja 2.6. yksi lensi myös lintuverkkoon (JMi). Touko-kesäkuun vaihteessa saapuikin varsinainen pääjoukko. Linnut tuntuivatkin tippuvan reviireilleen suoraan; esim. Höyläksellä lauloi edelleen kesäkuun lopussa kaksi lintua. Kahden linnun keskittymiä tavattiin siellä täällä, mutta kolmen linnun kasaantumia oli vain 22.6. Vär Uudenkylänlammella (PZ).

Heinäkuussa tilanne on kuitenkin toinen lintujen saatua pesittyä ja toisen laulukauden alkaessa kuun puolivälissä. Tällöin sirkkoja vaikuttaa löytyvän jopa paremmin kuin alkukesällä. Ehkä osalla linnuista ensimmäinen laulukausi jää pesimäkiireen takia niin lyhyeksi, ettei niitä ehditä kuulemaan. Laji on ainakin Keski-Karjalan alueella ja varmasti lähes koko läänissä kohtalaisen yleinen, ja sen tapaa käytännössä jokaiselta sopivannäköiseltä isomalta niityltä. Kesän viimeisiä virsiä vetelivät tällä kertaa 22.7. Värtsilässä pirisseet neljä lintua (HKO ym.).

Silloin tällöin kuulee korkeassa äänialassa siriseviä pensassirkkoja, jotka voivat muistuttaa hyvin paljon viirusirkkalintua. Näidenkin pensassirkkojen laulussa on kuitenkin kuultavissa vanha tuttu harva lyöntipoljento. Linnut myös saattavat muuttaa lauluun välillä korkeaksi, välillä normaalisti laulajia, mutta Keski-Karjalan kunnissa olisi ollut varaa huomattavasti parempaan. Siellä syy havaintojen niukkuuteen oli ilmeisimmin alkukesän kuunteluiden vähyys.

Jos olet aikaisemmin kuullut viirusirkan, luultavasti tunnet sen heti taas uudelleen kuullessasi. Epävarmat lähellä laulavat tapaukset ovat monesti vain pensassirkkoja, mutta kaukana

Taulukko 1. Yölaulajien yhteismäärät 2000 Pohjois-Karjalassa. Kuntalyhenteet tulevat kunnan nimen kolmesta ensimmäisestä kirjaimesta, lajinimilyhenteet tulevat tieteellisen nimen suku- ja lajinimen kolmesta ensimmäisestä kirjaimesta. Poikkeuksena Acr ris = luhtakerttunen. Yhteismäärien vieressä suluisa edellisvuoden (1999) yhteismäärät vertailun vuoksi.

	Bot ste	Por por	Gal chl	Ral aqu	Cot cot	Cre cre	Lus lus	Loc nae	Loc flu	Acr dum	Acr ris	Acr sci	Acr aru
Kes	1					25			4	4			
Kit	6	18	1	1		120	13	10	5	30	3		2
Rää	17	6	1	1	2	60	8	10	4	10	2	3	1
Toh		2				60	5	7	7	15	1		
Vär	2	6			1	45	7	14	8	15	3		
Kii						8	2				1		
Tuu						13	2	2		2			
Ilo						2							
Eno						11							
Lie		40				190	19	14	2	17	1		
Kon		4			1	40	16	5	5	7			
Joe	4				1	20	12	7	1	15	1	7	
Pyh	2					20	4	2		4		3	
Lip	7	2			4	70	15	5	2	5		3	
Out	3	20				50	7	4	1	2	4		1
Poi		1				55							
Juu	1		1		3	50	2	2		4			
Nur										1			
Val						12							
Yht	43 (26)	99 (143)	3 (4)	2 (5)	12 (12)	851 (700)	112 (45)	82 (102)	39 (43)	131 (251)	16 (37)	16 (15)	4 (4)

laulavat linnut kannattaa tarkistaa aina - varmasti moni viirusirikka on mennyt historiankirjoihin kaukana laulavana pensassirkkana. Mainittakoon vielä parin kokemuksen perusteella, että jos pensassirkkalinnun taustalla laulaa viitasirkkalintu, on lopputulos korviin kantautuessaan ollut erehdyttävän viirusirkkalintumainen sirinä.

Viitasirkkalintu *L. fluviatilis* (39) Vallan mainio vuosi. Lämpenevän ilmaston myötä viitasirkka saattaa olla yleistymässä ja levittäytymässä pohjoisemmaksi. Ensimmäiset: 15.-31.5. Kon Jakokoski Ä1 (MP), sekä 31.5. Kon Kulhossa Ä1 (KLi,LL). Tästä eteenpäin viitasia kuului tasaisesti pitkin kesää. Yllättävää oli, että laji puuttui kokonaisuudesta, kuten Liperistä ja Joensuusta. Selkeä tihentyminen oli kaakossa, missä myös parhaalla paikalla, eli Vär Patsolan Kangasojan pikkukultarintapellon alueella lauloi 12.7. Ä3, 22.7. Ä5 (MH,HKo,K.Hilditch) ja 1.8. kesän viimeiset Ä3 (Jussi Lindström). Kun 22.7. vielä läheisellä Ruohokoskuolla oli myös yksi "sikisijä" niin melkoisen keskittymä oli kyseessä! Mistä tämä pakkaantuminen sitten johtui?

Voi olla että hyvälle ja melko isolle pelloille mahtuu aina lintuja ja sellainen myös houkuttelee toisia yksilöitä puoleensa. Lisäksi jos koiraat ovat pesimättömiä, ne ehkä "pitävät" kilpalaulannasta enemmän kuin yksinlaulannasta.

Viitakerttunen

Acrocephalus dumetorum (131)

Vuonna -96 293, -97 184, -98 huipentumana 318, -99 251 ja nyt edelleen laskusuhteudessa vain 131 reviiriä. Mainittakoon että vuonna 2001 tilanne vaikutti vielä tätäkin keuhkommalta. Mikä sitten selittää näinkin suurta kannanvaihtelua? Laji elää täällä monen yölaulajan tavoin levinneisyytensä pohjoisilla/luoteisilla ääri rajoillaan, ja aivan ilmeisesti muuttoajan sääillä on ratkaiseva vaikutus lintujen saapumiseksi tänne asti. Myös talvehtiminen on voinut mennä huonosti.

Tänä vuonna varhaisin havainto tehtiin jo 18.5. Kit Pajarinmäellä (Petri Tammi). Seuraava tulikin vasta päämuuton kynnyksellä 29.5. Viitakerttuset saapuivat harvoin joukoin, ja pitkin kesää tuli vielä vähän lisää laulajia uusille paikoille. Aivan ilmeisesti myöhäisiä tulijoita olivat 26.6. Kit Potoskavaarassa Ä5 (MH), koska hil-

jaisin vaihe alkukesällä saapuneiden viitakerttusten laulussa on juuri juhannukselta heinäkuun 10. päivän tienoille. Tällöin touko-kesäkuun vaihteessa tulleilla linnuilla on yleensä jo poikaset huollettavana. Lintujen pakkaantuminen parhaille kylänraiteille saattaa toisaalta myös innostaa ja "pakottaa" jo aikaisemmin paikalle saapuneita yksilöitä laulaen puolustamaan valtaamia revierejä uusia tunteilijoita vastaan.

Mutta heinäkuun 10. päivän jälkeen alkaa monilla koirilla uusi laulukausi, joka kestää vajaat pari viikkoa. Toisen laulukauden viimeisiä lintuja edusti 22.7. Värttilässä kuullut 2 yksilöä (MH,HKo). Syysmuutto alkaa sitten heti tämän perään, jo heinäkuun puolella. Viimeiset näköhavainnot olivat 31.7. Rää Haapasalmen 3p (MH) ja 1.8. Vär Patsolan 1p (Jussi Lindström).

Luhtakerttunen *A. palustris* (16)

Huono vuosi hyvien vuosien välissä. Ensimmäinen oli äänessä 1.6. Lie Siikasuo (KJ). Muutolla pysähtynyt lintu lauloi yhden yön 5.6. Rää Haapasalmella (MH). Koska luhtakerttuset palaavat vanhoille sijoilleen hyvin sattumanvaraisesti, niin en luettele

tässä kaikkia paikkoja. Ehkä ainoa merkille pantava seikka oli, että Outokummusta löytyi neljäs koko maakunnan linnuista - lajista ei ole edes joka vuosi ilmoitettu havaintoja kunnan alueella. Luhtakerttunen onkin eteläinen tulija, ja se on levittäytynyt tasaisesti läpi eteläisen ja keskisen Suomen. Sen sijaan viitakerttuset saapuvat kaakosta, mikä myös näkyy ja kuuluu Pohjois- ja Etelä-Karjalan eduksi. Jopa omassa maakunnassa kulkee selvä raja - Pyhäselän länsipuolella on selvästi vähemmän viitakerttusia kuin sen itäpuolella.

Luhtakerttunen vaikuttaa olevan viitakerttusta selvästi innokkaampi laulaja - laulukausi on tiiviimpi ja lintu aktiivisemmin äänessä. Toista laulukautta heinäkuun puolivälissä ei selkeästi ole. Nyt viimeiset kolme havaintoa tehtiin kaikki 5.7. Kit-Vär -alueella (HKo,MH,PZ).

Ryतिकerttunen *A. scirpaceus* (16)

Laji vaikuttaa olevan tasaisesti runsastumassa. Pääesiintymisalue on ilmoitettujen havaintojen perusteella tiukas-

ti Joensuun seutu ja Pyhäselän rannat, mutta potentiaalisia paikkoja riittää myös linjalla Kitee-Liperi. Koska kerran asuttuna olleet ruovikot ovat monesti asuttuja vuodesta toiseen, voisi koko maakunnan kannanarvioksi esittää varovaisesti noin 60 paria. Samat linnut saattavat palata vuodesta toiseen samoille paikoille, mutta toisaalta kerran testatut paikat kelpaavat vuodesta toiseen myös uusille yksilöille.

Tässä kaikki havainnot - samoilla paikoilla kannattaa käydä kuuntelemassa muinakin vuosina: 27.5. Rää Jouhtenuslampi Ä1 ja Jokilampi Ä1 (MH), 31.5. Joe Penttilä jätevedenpuhdistamo Ä2 (MrK), 2.6. Joe Höylas 1r (JMi) ja Kuhasalo Ä1 (TT), 6.6. Joe Ukonlahti, Luostaritie Ä2 ja Maantäytöalue Ä1 (UP) ja edelleen Penttilä Ä4 (KLi), 10.6. Lip Lautasuo Hirsiniemi Ä1 (JMa), 20.6.-5.7. Pyh Niittylahti Ä1 (MP), 21.6. Pyh Vehkapuro, Purola Ä1 (MP), 23.6. Rää Ruokosalmi Ä1 (MH,HKo), 26.6. Lip Taipalejokisuisto Ä1 (VJ,JuH,HaP), 30.6. Pyh Mulo Ä1 (HKo), 6.7. Pyh Haapalahti Ä1 (MH), 8.7. Lip Kyläsärkkä Ä1 (JuH,HaP).

Rastaskerttunen

A. arundinaceus (4)

Normaalin niukka esiintyminen. Vuosien havaintojen valossa voisi arvioida maakunnassa asustavan vaihtelevasti, keskimäärin ehkä noin 15 paria rastaskerttusia. Kaikki havainnot: 11.6. Out Sysmäjärvi Ä1 (PH), 15.6.-5.7. Kit Muljula Hovinlampi Ä2 (MH), 23.6. Rää Ruokosalmi Ä1 (HPö), sekä sama tai eri yksilö kuin aikaisemmin mainittu; 24.6. Out Sysmäjärvi Jaka-

ranniemi Ä1 (MH,TN). Linnut olivat perinteisillä paikoilla. Tosin Muljulassa ne lauloivat aivan maantien ja sillan vieressä olevassa osmankäämikössä, mistä kohti ei ole havaintoja muilta vuosilta. Lauuaktiivisuus etenkin Muljulassa kahden linnun kilpalaulannassa oli huikea - linnut olivat joka kerran pysähtyessään äänessä, olipa sitten mikä vuorokaudenaika tahansa. Testasin myös lintujen kuuluvuutta tieltä käsin. Huolimatta rastaskerttusen laulun voimakkuudesta se hukkui yllättäen jo noin 50 metrin päässä muuhun hälinään (paikalla on paljon ruokokerttusia).

*Ripusta linnunpönttö
omalle tontillesi*

www.storaenso.com/tontit

Stora Enso Metsä

Siipirikon katsauksissa käytettäviä lyhenteitä

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspuikkuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, yöm = yömuutolla kuulu (esim. *Tur iii* 500 yöm = 500 ä (ääntä), mutta *Cla hye* 50 yöm = 50 a (parvea) (tarkemmin kts. SR4/98 s. 10)), a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikuinen, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, sp = laji, ^{1kv} jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = ääntelevä, Ä = laulava tai soidinaäntelevä (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HPä = Harto Päivinen	JVe = Jari Vesterinen	PM = Pertti Mähönen
AJ = Aimo Jukkara	HPö = Heikki Pönkkä	KA = Kari Antikainen	PMa = Petri Martikainen
AK = Ari Kokkonen	HR = Hannu Räsänen	KJ = Kari Jaskanen	PP = Petri Palviainen
AKa = Ali Karhu	IN = Ismo Nousiainen	KK = Kimmo Koskela	PPa = Pekka Parvinen
AL = Ari Latja	IP = Ilkka Porali	KKä = Kari Kärkkäinen	PSa = Pirjo Saramäki
ALy = Ari Lyytikäinen	IU = Ilari Uotila	KLa = Kalle Larsson	PS = Pekka Stén
AM = Antti Marjokorpi	JA = Jorma Auvinen	KLe = Kalervo Leppänen	PT = Pertti Tolvanen
AN = Airi Nevalainen	JaV = Jani Varis	KLi = Kari Lindblom	PZ = Pentti Zetterberg
ANy = Arvi Nygren	JH = Jukka Heikkinen	KLv = Kalle Leivo	RJ = Risto Juvaste
AO = Arvo Ohtonen	JHa = Jari Halonen	KM = Kimmo Martiskainen	RL = Reima Louhelainen
AP = Ari Parviainen	JHv = Jouni Hyvärinen	KN = Kimmo Nevalainen	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AS = Andreas Siivonen	JHy = Juhani Hyttinen	KNu = Keijo Nuutinen	RR = Raija Ronkainen
AsP = Asko Paananen	JJ = Juha Juutinen	KR = Kauko Rouhiainen	RT = Risto Tillikainen
AT = Ari Tanskanen	JK = Jouni Koskela	KV = Kari Varonen	SH = Suvi Hämäläinen
AuP = Auli Patjas	JKo = Jari Kontiokorpi	LL = Lasse Lax	SK = Sami Korhonen
AV = Antti Vänskä	JL = Jouni Lehtoranta	LV = Lassi Vänskä	SL = Seppo Leppänen
EK = Eero Korkee	JLe = Jani Lemmetyinen	MH = Markku Halonen	ST = Sanna Tikka
EL = Esko Lappi	JM = Juha Miettinen	MHu = Markku Huttunen	TA = Terhi Armanto
EV = Esko Veijalainen	JMa = Jukka Matero	MK = Matti Kapanen	TE = Tuomo Eronen
EVo = Esa Voutilainen	JMe = Jouni Mertanen	MKe = Matti Ketola	THv = Tuula Hyvärinen
HaP = Hannu Pietarinen	JMr = Juhani Mauranen	ML = Mauri Leivo	TI = Tuomas Immonen
HC = Hans Colliander	JO = Juha Ovaskainen	MMA = Mauri Marienberg	TK = Timo Karkiainen
HE = Hannu Eskonen	JP = Jouni Pursiainen	MP = Matti Piironen	TMa = Tuija Marienberg
HH = Hannu Huuskonen	JR = Jouko Räsänen	MPe = Minna Pesonen	TN = Toni Nevalainen
HHö = Harri Hölttä	JRi = Jorma Riikonen	MR = Matti Riikonen	TLe = Timo Leitoma
HKi = Hannu Kivivuori	JRu = Jarkko Ruttila	MrK = Marko Knuuttilla	TP = Tuomas Perkkio
HKn = Harri Kontturi	JRy = Juhani Ryytänen	MS = Mika Sipura	TT = Tuomo Toivanen
HKo = Harri Kontkanen	JS = Jarno Sormunen	MT = Markku Tolvanen	TZ = Teija Zetterberg
HKr = Harri Kirjavainen	JSa = Johanna Saarenmäki	MV = Marko Visala	UP = Urho Paakkunainen
HKä = Harri Kämäräinen	JSu = Juha Suomalainen	OG = Olli Günther	VH = Veli Hassinen
HL = Hannu Lehtoranta	JT = Jouko Tiussa	PF = Philippe Fayt	VJ = Vesa Jouhki
HLa = Harri Lappalainen	JuA = Jussi Aho	PH = Petri Hottola	VK = Veikko Korhonen
HLv = Heljä Leivo	JuH = Juha Hartikainen	PI = Petri Ihalempiä	VM = Veikko Makkonen
HM = Heino Mertanen	JV = Juha Valtanen	PL = Paavo Liimatta	VMa = Vieno Marienberg
HPI = Hannu Piironen			VMS = Veli-Matti Sorvari